Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

эмнай 1921, оной
ии 21-hээ гарана.

№ 158 (18181)

1989 оной июлиин 9, воскресени

Сэн 3 мүн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Загаhанай ажахые хүгжөөлгэдэ габьяатай байhанайнь, ажалдаа үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаhанайнь түлөө Баргажанай районой «Путь Ленина» колхозой загаhашадай бригадын бригадир **Башаров** Иннокентий Ивановичта **«Буряадай АССР-эй загаhанай ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

• • •

Ажалдаа үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаhанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** иимэ нүхэдые шагнаа гэбэл:

Житников Александр Васильевичые — Яруунын загаhанай заводой загаhашан.

Коневин Василий Руфовичые — Баргажанай районой «Путь Ленина» колхозой загаhашан.

Селиванов Ермолай Акатовичые — Сэлэнгын загаhа үсхэбэрилгын заводой загаhашадай бригадыг бригадир.

Шелковников Константин Понтелеймоновичые — Баргажанай районой «Путь Ленина» колхозой загаhашан.

Бухарестдэ ПКК-гай зүблөөн эхилээ

ЕСТ. (ТАСС). Румыциалис Республикын
июлиин 7-до Варшавадаг
Договорто хабаададаг
й Политическэ Зүб
Комитедэй ээлжээтэ
эхилээ.
ЦК-гай Генеральна
, НРБ-гэй Үрэнэй
Түрүүлэгшэ Т. Живүтэй Болгариин Арадай Республикын, ВСРП-гэй
ыг Р. Ньерш түрүүлэгшэ
ариин Арадай Республикын, ПЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер түрүүтэй Германиин Демократическа Республикын; ПОРП-ын ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский түрүүтэй Польшын Арадай Республикын; РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Президент Н. Чаушеску түрүүтэй Румыниин Социалис Республикын; КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Горбачев түрүүтэй Совет Социалис Республикануудай Союзай; КПЧ-гэй Генеральна секретарь М. Якеш түрүүтэй Чехословакиин Социалис Республикын делегацинууд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Варшавска Договорто хабаададаг үрэнүүдэй Нэгэдэмэл Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй главна командалагша армиин генерал П. Г. Лушев болон Политическэ Зүбшэлэлгын Комитедэй генеральна секретарь, СРР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо К. Оанча зүблөөнэй хүдэлмэридэ баhал хабаадана.

Н. Чаушеску зүблөөе нээжэ, ямаршалгын хуряангы үгэ хэлээ.

Хоёр заседани боложо, СССР-эй делегациие толгойлогшо М. С. Горбачев болон ЧССР-эй делегациие толгойлогшо М. Якеш ээлжээгээр түрүүлэгшээр hууба.

Нүхэд М. С. Горбачев, Э. Хонеккер, В. Ярузельский, М. Якеш, Р. Ньерш, Т. Живков, Н. Чаушеску гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

П. Г. Лушев зүблөөн дээрэ элидхэл хээ.

Хани нүхэсэлэй, нүхэр ёhоной харилсаа холбооной оршон байдалда үнгэржэ байhан Политическэ Зүбшэлэлгын Комитедэй зүблөөн дээрэ Европын ба дэлхэйн шухала асуудалнууд хаража үзэгдэнэ. Европын ба бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалай асуудалнууд, ядерна ба химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхаха, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые ба бүү зэбсэгүүдые горитойгоор хороохо талаар саашанхи хэмжээнүүд тэдэнэй дунда оролсоно. Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ тохёолдоhон шэнэ эрхэ байдалда союзна гүрэнүүдэй харилсаа холбоое саашадань хүгжөөлгэдэ ба нарижуулгада хабаатай бусад асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Политическэ Зүбшэлэлгын Комитедэй заседани үглөөдэр хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлхэ.

Энэ зураг дээрэ Кабанскын районой «40 лет Октября» колхозой түрүү загаhашан Н. М. Васильцовые харанат.

Загаhашанай үдэртэ зорюулагдаhан материалнууд 2-дохи хуудаhанда толилогдонхой.

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

ХУУЛИ ЁhО САХИХА ЗУРГААНУУД БҮРИДҮҮЛЭГДЭНЭ

да, СССР-эй Верховдэй заседанинуудай
юлиин 7-до СССР-эй
Соведэй нэгэдэхи
элмэриеэ үргэлжэ-

удай хамтын засе-
ээ СССР-эй Прокуколлегиин бүридэл
дал харагдажа үзэг-

туранууде дурад-
СССР-эй генераль-
ор **А. Я. Сухаревта**
э. Этигэл найдал
ь түлөө баяр ба-
ргөөд, СССР-эй Про-
бусад хүтэлбэрилнуудта дурадхагдавдуудта баhал иимэ
дал үзүүлэгдэхэ бэ-
найдажа байhанаа
хэйлээ.
ин дурадхагаха бү-
рим тэды шэнэдэгдэбэшье, СССР-эй Прокуратурын урда табигдаhан орёо зорилгонуудые бэелүүлхэ аргатай гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ.

А. Я. Сухарев дурадхагдаhан кандидадууд тухай богонёор хэлээд, депутадуудай асуудалнуудта харюусаа.

Хуули гаргалгын, хуулиин ба гурим журамай, мүн олондо мэдээсэлгын, эрхэтэдэй эрхэнүүд болон хандалгануудай асуудалнуудай талаар СССР-эй Верховно Соведэй комитедүүдэй үмэнэhөө Хуули гаргаха, хуулиин ба гурим журамай асуудалнуудай талаар комитедэй түрүүлэгшын орлогшо **Ю. Х. Каямыков** тайлбари үгэбэ.

Депутадууд кандидатурануудые зүбшэн хэлсэжэ эхилнэ.

СССР-эй генеральна прокуророй нэгэдэхи орлогшын тушаалда дурадхагдаhан **А. Д. Васильевта** асуудалнуудта харюусахын тула үгэ үгтэнэ.

Тэрэнэй кандидатурые зүбшэн хэлсэлгэдэ депутадууд **Т. Х. Гдлян, Е. Ф. Бобылева, Н. Н. Энгвер** гэгшэд хабаадалсаа.

Олонхиин дуугаар сесси А. Д. Васильевые СССР-эй генеральна прокуророй нэгэдэхи орлогшоор батална.

СССР-эй Верховно Соведэй олохон гэшүүдэй заседани дээрэ үгы байhанhаа уламжалан, дуугаа үгэлгэдэ бэрхэшээлнүүдэй тохёолдоhон дээрэhээ сесси дээрэ хүдэлмэриин зарим асуудалнуудаар үгэ буляалдаста удаан хөөрэлдөөн болоhон байгаа. Депутадууд **А. Н. Пенягин, Б. Х. Блаев, В. Д. Юдин, Е. М. Примаков, Р. А. Медведев, Р. Н. Нишанов, Е. А. Гаер** болон бусад тэрээндэ хабаадалсаа.

Зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүдые согсолхо зуураа, гүрэнэй засагай коллегиальна, түлөөлэлгэтэ зургаанда hунгагдаhан сагhаа хойшо депутат Верховно Соведэй, комитедүүд болон комиссинуудай ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадаха уялгатай гэжэ **А. И. Лукьянов** онсолон тэмдэглэбэ. Депутат гансал өөрынгөө hунгагшадай урда харюусаха ёhотой бэшэ. Депутадай уялганнуудые хэр зэргээр дүүргэжэ байhан тухай депутадай мэдээсэл Верховно Совет шагнаха аргатай.

СССР-эй Арадай депутадуудай съездын Мандатна комиссиин бүридэлдэ депутадуудай ажал ябуулгын ба этикын талаар комисси байгуулагдаха гэжэ түрүүлэгшээр hуугша мэдээсэбэ.

А. Д. Васильевай кандидатурые дахин зүбшэн хэлсэхэ ба дахин дуугаа үгэхэ хэрэгтэй гэжэ зарим депутадууд асуудал табяа.

Олонхиин дуугаар энэ дурадхал баталагдаагүй, А. Д. Васильевай томилолго батадхагдаа.

СССР-эй Прокуратурын бусад хүтэлбэрилхы тушаалнуудта дурадхагдаhан кандидадуудые сесси шагнаад, зүбшэн хэлсээ, Депутадууд **А. П. Рубикс, А. В. Горбунов, Ю. Ю. Болдырев, С. С. Алексеев, Н. А. Струков, Г. А. Погосян, В. Н. Очиров, А. А Собчак, В. С. Подзирук** болон бусад зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаа.

СССР-эй генеральна прокуророй орлогшонороор И. П. Абрамовые, В. И. Андреевые, Я. Э. Дзенитисые, В. И. Кравцовые, А. С. Побежимовые, сэрэгэй ахамад прокуророор — СССР-эй генеральна прокуророй орлогшоор А. Ф. Катусевые СССР-эй Верховно Совет баталаа. С. А. Емельянов, В. И. Илюхин, И. И. Карпец гэгшэд СССР-эй Прокуратурын коллегиин гэшүүдээр баталагдаа.

СССР-эй Прокуратурын коллегиин бүридэлдэ оруулагдаха бусад кандидатурануудые хаража үзэлгэ палатануудай удаадахи хамтын заседани дээрэ үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Сесси дээрэ хүдэлмэриин асуудалнуудаар хөөрэлдөөн дахин болоо.

Энээгээр палатануудай хамтын заседани хаагдаа.

Июлиин 10-да СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

АГОРНО КАРАБАХТАХИ ЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД ТУХАЙ

дэрнүүдтэ Степана-
дохи байдал нилээн
ССР-эй Арадай де-
съездын шиидхэ-
агорно Карабахай
гуулагдаhан комис-
омито область ерэ-
анhаа уламжалан,
үүд тэрэнэй хүдэл-
руу hүргэхэ, эндэхи
шахардуу шанга
омян ба азербайдоной хамтаараа ажа-
рнуудтахи нам бай-
хэ гэжэ оролдоно.
нуудhаа уламжалан,
материальна талаар
дэ байдалда оро-
ууд — митингнүүдые
д тэмсэлээ «илал-
раа» үргэлжэлүүл-
ин жагсаалнуудые,
Дэдэхэн заяагаа
Дэмбэрэл Баяман
ые ба hуумал жаг-
Дэгжүүлэн үрэ-
үдэр бүри үнгэр-
агай зургаануудые
ахьыень ажалшадые

Үлзытэ-Үндэрэй
Үүлэгүй сэнхиин
Үеhөө үедэ нют
Үлзыхэн сршохо

ДАБТАЛГА:
Сагаан-Буулаhаа
Сагаан-Хүтэлөө
Сагаан дайдамн
Сагаан харгыем

талынхидтай суг
болохогүй, тэдэнэр
ша болоо гэжэ ха-
эмяншье, азер-
үн зонние ту-
алые бүри hу-
доно. Амгалач
жэрүүгшад тушаа

Оршон тойронхи
амгаалха асуудала
өөр оронуудай п
дай «Труд», «Худэ
энүүдэй үүсхэлээр
болоно үнгэрбэ. Т
дэрэhээ бэшэгдэ
нууд номерто үгтэ

Редактор
Р. Б. ГАРМ

женщина двадцать
(2 серии) — в 15,
«БАЙКАЛ»
Повушка для кошек
30, Коршуны добы
лятся (2 серии) —
«ЗЕЛЕНЫЙ»
Только три ночи —
ВИДЕОЗАЛ «ЛУЧ»
Белое солнце пусты
22, Осознание (2 с
19-40.
ВИДЕОТЕКА (ул. И
Небурашка — в 11,
большой черной с
12-50, Д'Артаньян и
кетара (2 серии) —
таньян и три му
серия)—в 15-40, Ар

в Государ-
 АССР по
ии и книж-
Ленина, 35
ис 04613.

ЛАСХООРОНДЫН КИНОФЕСТИВАЛЬ НЭЭГДЭЭ

ствада дурдатай-
рхолтой уулзалга-
нэлтэнүүдые хү-
вагай мүнөө жэлэй
ын фестиваль
эйлнүүдые бэл-
гаа. Июлиин 7-до
эй концертнэ «Рос-
тэрэниие нээлгын
л болобо.
ин эмхидхэлэй ко-
рүүлэгшэ, СССР-эй
түрүүлэгшэ А. И.
хабаадагшадые ба
амаршалха зуураа,
эй саада тэй со-
хотодо уласхоо-
үүшын кинофести-
hэн гэжэ hануу-
уедэ энэ харалга
эд алдажа эхилээ
тиимэhээ манай
ажабайдалда бо-
ин хубилалтануудай
мунөө жэлэй
олон шэнэ юу-
гдаа.
лга шэнэ хуудаhа
нээнэ. Энэмнай нэн түрүүн бэлигтэй хүнүүдэй бүтээhэн фильмүүдэй фестиваль болоно. Урдынхидал оронууд бэшэ, харин кинематографистнууд конкурсдо хабаадахаар түрүүшынхээ уригдаа юм. Уран hайханай талаар 20 эрхим hайн фильмүүд шэлэгдээ. Поляк гайхамшагта кинорежиссер Анджей Вайдын толгойлhон уласхоорондын жюри тэдэниие сэгнэхэ. Илагшадта дурбэн шан биш болгогдоо. Фестивалиин үшөө нэгэ онсо шэнжэ гэбэл, нааданай бэшэ ба хүүгэдэй киногой конкурснууд үнгэргэгдэхэгүй. Энээнhээ хойшо иимэ конкурснууд амяараа үнгэргэгдэдэг болохо.

Кинофестивалиие нээлгын баяр ёholолдо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо А. П. Бирюкова хабаадалсаа.

(ТАСС).

Жаргаланта hуринай урда, hаалиин фермын үнездэй томо байрануудтай зэргэлэн түхэрэгдэhэн ута хара сарай соohоо электромашинкануудай жэгдэхэнээр таршаганахань элэр соностоно. Газаа бүрхэгшье hаа, бүгшэм халуун, hая наашадаашье хура бороогой ороогүйдэ, оршон тойроснхи ган гасуурай шэнжэдэ абташанхай. Тойроод шарлаhан тала дайда хуа тоohондо дарагдашоо ха юм.

— Хэсүүхэн нажар боложо байна. Май hарамнай хүйтэн байhан аад, hонь hарада дуhалшье бороо оробогүйл даа. Оршон тойрон газар дайдамнай гандашоо. hүүлэй хэдэн үдэртэ тэнгэри бүрхэжэ, мэнэ-мэнэ бороо орохоор занаад, хоohоор үнгэршэнэ. Сагай уларилай иимэ бэрхэтэй сагта хонидоймнай ноohоншье биргүйхэн даа. Даабаряа дүүргэхэмнай бэрхэтэйхэн болоод байна. hүрэгөө үглөөгүүр асараа hэм. Үдэрэй хахад болотор ноohыень хайшалжа дүүргэхэнь. Эндэхи хайшалагшад hайнаар ажаллана. Пунктда тодхогдоhон 36 электромашинкынь 21-нинь hаадгүй хүдэлгэгдэнэ. Минии гомдохоор юумэн үгы даа,— гэжэ түлгэнүүдэй hүрэгые даагша Максим Шагдурович Бадмаев уулзаhааэ хэлээ hэн.

Дурсагдагша пунктын хайшалагшад «сагаан алта» хуряажа захалhаар гурбадахи үдэрөө ажаллажа байна. Хайшалагдаhан ноohо илгажа сэбэрлээд, клоссыень тодорхойлжо, тусгаар хоостоор орёожо тюк болгон ябталдаг прессовщигуудай хушалта-нэмэригэ доро ханада хадаатай самбарта хүн бүхэнэй хэhэн ажалай үдэр үдэрэйнь дүнгүүд бэшэгдэнхэй харагдана. Эндэ үсэгэлдэрэй дүнгөөр совхозой хүдэлмэришэн Жамсо Аюров 117 хониной ноohо хайшалжа, бүхьдөө 298,5 килограмм ноohо тушааhан байба. Тиихэдэ удаадахи Ібэрхэ хайшашан. А. Цыреторов 98 хониной, жолоошоноор ажаллаhаг Цырен-Даша Андреев — 96, модошон Владимир Бальжинимаев 89 хониной ноohо хайшалжа, олондо шадабаритай бэрхэ байhанаа харуулжа эхилээ.

Тус пунктда дүтэ шадархи отарануудай 10100 хониной ноohон абтахаар түсэблэгдэнхэй. Пунктын начальник Бимба Бадмаевич Бальчиновай мэдүүлhэнэй ёhоор, эндэхид «сагаан алта» хуряалгаа арбан үдэрэй туршада сүм дүүргэхээр хараална. Зүгөөр эдэнэр хэлэhэн үгэдөө хүрэхөөр. Ушарынь хадаа үсэгэлдэр тус пунктда хоёр hүрэг хонидой гэхэ гү, али 1064 эхэ хониной, мүн түлгэнүүдэй ноohон хайшалагдаа. Гурбадахи үдэртөө «хүсэд хүл дээрээ» гаражаа захалhан энэ пунктын хайшалагшад бүтээсээ арбан гэгдэ хони үсхэбэрилхэ талаар совхозой зоотехник Тудуп Васильевич Батуев хэлэнэ.

Байгша ондо Жаргалантын пунктда хонидой ноohон үрдынхиhаа ондоохоноор абтана. Хони үсхэбэрилэгшэд хонин бүхэнэйнгөө ашаг шэмые тодорхойлхо зорилготойгоор хайшалагдахадань хонин, ноohон хоёртоо адли номероор тэмдэглэнэ. Удаань тэрэ номерой ёhоор хонин бүхэнhөө абтаhан ноohоной хэмжээн тодорхойлогдожо, hүрэг бүридхэгшэдтэ үгтэхэ юм. Иимэ аргаар Ивалгын ОПХ-гай хонишод, мэргэжэлтэд hүрэг хонидойнгоо туд бүриин ашаг шэмые тодорхойлhон юм.

Ноohо хайшалха пунктын хайшашадай түлбэри үрдынхиhаа ондоохоноор зохёогдонхой. Хэрбээ үрдандаа үдэр бүхэндэ эрхимлэгшэдтэ мүнгэн шан барюулагдадаг hаа, мүнөө иимэ урмашуулга болюулагдажа, гол түлбэринь нэмээгдээ. Жэшээлбэл, хонин бүриhөө 3 килограммhаа бага бэшэ ноohо хайшалаа hаа, толгойн 80 мүнгэн түлбэритэй. Тиихэдэ 2,800 граммда хүрэhэн hаань, 60 мүнгэн, 2600 граммhаа ехэ бэшэ байбалнь, 40 мүнгэ абаха болоно. Тусхайлбал, ноohо элбэгтэй эрье хонидые хайшалхадаа, үдэртэ 100 хониной ноohо абажа үрдибэл, 80 түхэригэй түлбэри абаха болоно. Энэмнай үнэн дээрээ hайн гэжэ, Хониной ноohо хайшалалгын дүүрэхэдэ, эсэсэй дүнгүүд согсолгодожо, совхозой чемпион, мүн хоёрдохи, гурбадахи hуури ээлэгшэд тодоруулагдажа, онсо эрхимлэгшэдэнь үнэтэ бэлэг барюулагдахаар мүрысөөнэй гурим соо бэшэгдэнхэй.

— Бидэ үглөөнэй найман часаа үдэшын харанхы болотор ажалланабди. Хүн бүхэн «сагаан алтаяа» түргэн болзорто суглуулжа абахые оролдоно, — гэгдэ Бимба Бадмаевич хэлээ hэн.

Машинкануудай таршаганаха абяан доро hүргуулиин hуургашад хайшалагдаhан ноohо тэрэ дороо монсогойлжо тэбэрэсэд, шэгнүүртэ асарна. Тэндэhээ сэбэрлэгдээд, классайнгаа тодоруулагдахада, тусгаар түхэрэгдэhэн саг зуурые сүшэгүүд соо суглуулагдана. Модон ханатай сүшэгүүдэй ноohоор дүүрэхэдэл прессовщигууд Б. Дондуков, Л. Нимаев, Б. Гармаев, Ж. Цыденов гэгшэд хүндэхэн тюгүүдые ябталан үяжа сомоно. Гурбадахи үдэрөө ажаллажа байhан эндэхи хайшалагшад үни дүршэhэндэл, хонин бүхэнэй ноohо түргэн аргаар хайшалжа абаад лэ табиха юм. Тобшолбол, эндэ «сагаан алтанай» ёhотой урасхал түлэг дундаа бурьялан байгаа hэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

Сэлэнгын районой
Тельманэй нэрэмжэтэ совхоз.

«Сагаан алтаяа» сэбэрээр абая!

ҮДЭРЭЙ — ХОЁР hҮРЭГ

Хүурай уларилтай, хүйтэншэг зун боложо байбашье hаань, хабарhаа хойшо hайса уhалэгдажа байhан сабшалангай ногоон муу бэшээр үргажа байна.

Жэшээлхэдэ, Хэжэнгэ тосхонhоо зүүлжээ аяар саана хүхэрэн харагдагша хэда ууланнуудта туласа нэмжыhэн Шанаагай нэлэнхы ехэ сабшалан үргэлжэ ногоороод, ехэл hайханаар хараагдана. Худан, Хэжэнгэ голнуудhаа энэ руу табигдаhан уhан эндэ тэндэ нуур таляан болошонхой ялбайдана.

Юрэдөө, ямаршье жэлдэ энэ Шанаагай сабшалан уhаар таhалдаа гэжэ байдаггүй. Сабшажал шадаал hаа, үбhэ ногооной үргадаг лэ газар гээшэ. Тезд анхандаа ехэ намаг байhан дээрэhээ үлүүсэ уhалагдаа hаа гү, али хура бороогой горитой сроо hаань, үбhыень сабшажа абахын аргагүй уhа, шабар болошодог юм.

Иимэ элбэг баян сабшалантай байгаад, нёдондо Хэжэнгын совхоз үбhэ абаха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй, үнгэрэгшэ хабар бүри апрель соо үбhөөр дуталдажа эхилээ hэн. Ядахадаа түгел, хурьгадта эдюулхэ үбhэ ондоо тээгүүр бэдэрхэ, ехэ гаргаша хэжэ тэрэниие хүдалдажа абаха, зөөхэ баатай болоо. Богонёор хэлэхэдэ, ёhотойл «алтаи абдар дээрэ hуугаад, алга hалаhантай» адли юумэн тохёолдоо.

Ушарынь юуб гэхэдэ, нюдэ алдама нэлэнхы үргэн Шанаагай сабшалангай нилээд ехэ хубинь нёдондо сабшагдангүй үлөө бшуу. Тэрэнь үлүүсэ ехээр уhалагдаад, үhэтэй бороотой жэл байгаад, тэндэ трактораай, мориншье косилкаар срохо аргагүй уhан шабар байгаа.

— Гайхалтай баян сабшалэнгай газартай байгаад, тэрэнээ эзэн ёhоор эдлэжэ, хэрэглэжэ шаданогүйбди. Түрүүн энэ Шанаагай намагтай газарыень хатааахамнай гээд, иишэ тиишэнь гүнээгы ханаабуудые татаад, [illegible]лдэнь газараай хүрьhэнэй дан хуурай боложо эхилхэдэнь уhалуурийн hубаг ханаабуудые дахин гаргаа юм. Тиигэжэ эндэ Тологойн, Сулхарын уhалуурийн системэнүүд бии болгогдоо. Тезд эндэхи hубаг ханаабууд ямаршье аша туhа үгэнэгүй. Заримдаа үргасада тодхор татана. Хабартаа уhан иишэ эундөө табигдаад лэ энэ сабшалан дээгүүр нуур таляануд болошоод байна ха юм. Болгоомжотойгоор, бодомжотойгоор, нарин заабэриин ёhоор уhалаал hаа, аша үрэтэй байха hааб даа. Байгаалиингаа, газарайнгаа бялигые ооhэдьнгөө гараар, бодомжогүй ажалаараа hалгаажа байнабди,— гэжэ ажахын үнинэй луговод Д. Ж. Дамбиев хэлээ hэн.

Үнэхөөрөө, уhан байнал гээд сабшалан дээгүүр хабтайтар, нуур таляан болотор табижархихада, газар намаг болохоhоо бэшэ ямар аша туhа үгэхэб даа. Мэдээжэ. Тэрэ уhаниинь бүхэли hараар, хэдэн неделеэр дошоо шэнгэнгүй халбайжа байна ха юм. Тиихэдэ газарайнь хүрьhэн халана, дулаасанагүй, ногоониньшье ёhоор үрганагүй.

Эндэхи районой уhалуурийн системэнүүдэй управленийн начальник С. С. Цыденовэй хэлэhэнэй ёhоор, Урда болон Хойто Шанаагай сабшалангай нилээд ехэ хубинь жэл бүри ниигэжэ үлүүсэ ехээр норгогдоод, дахин намаг боложо эхилэнхэй. Энээнниие хатааха хэмжээнүүдые хаха хэрэгтэй болохоль.

Энэ хэлээшьень хонишон Б. Н. Дарижапов батална. Тэрэ Тологой гэжэ газарта жэжэ түлгэнүүдые хэрууhалжа үбэлжөөд, hаяшаг болотор тэндэ байгаа юм.

— Хабар газарай хүрьhэнэй хүсэд гэдээгүй байхадань эндэхи сабшалан дээрэ уhан табигдаа hэн. Тэрэ уhаниинь мүнөөшье хүрэтэр доошоо ёhоор hабхарнагүй. Юуб гэхэдэ, дорохи хүрьhэниинь сэбдэг хүйтэн зандаа байна ха юм. Иимэ хүйтэн хабар, зунай боложо байхада газар уhалаглые нэгэ бага хожомшог эхилээ hаа дээрэ бэлэй. Хүсэд гэдээгүй газарые хэдышье ехээр уhалхада ургасань үлүү дээшэлхэгүй,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Эдэ бүгэдэhөө ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, hүүлэй жэлнүүдтэ совхоздо газар уhалагада даншье ёhо тэдыгээр хандадаг баримтануud үзэгдэдэг болоо гэхээр. Урдань Шанаада бэрхэ луговодууд Г. Ж. Жанчиков, Б. Ж. Дамбиев түрүүтэй хэдэн үбгэд даажа абаhан газараа хэды ханалгатай наринаар, бодомжотой зүбөөр уhалдаг байгааб. Тиимэhээл Хэжэнгын совхоз ган гасуур, үhээтэй бороотой жэлдэшье үбhөөр ехэ дуталдадаггүй hэмчай даа.

Гадна hүүлэй арбаад жэлдэ совхоздо ехэнхи сабшалангайнь ногоон оньhожоруулагдаhан бригаданнуудай хүсөөр абтана. Тезд уhа намагтай газарта оньhон техникынь ажалай бүтээсэ бага байна ха юм. Нёдондо нэгэшье бригада, звеконь үбhэ сабшажа абаха даабарияа дүүргэгүй. Урдандаа үбhэ хуряалга дээрэ ажалаа гол түлэб гараар, морёор хэдэг звенонуудай хүдэлдэг байхада, эдэ Хойто, Урда Шанаагай сабшалангай үбhэ ногоон 1—1,5 hара соо хуу сабшагдажа абтадаг, үшөө Холбоолжиин, мүн бусадшье газарнуудта үбhэн ехэ бэлэдхэгдэдэг бэлэй. Морин косилкашад, гар хажууршад уhа намагтай газарай ногоое хуу сабшажа абаха аргатай байдаг hэн.

Илангаяа энэ жэлдэ тиимэ арга үргэнөөр хэрэглэхэ, сабшалан дээрээ үргаhан ногосе hогообсришье үлөөнгүй абаха хэрэгтэ бүхы анхарал хандуулха шухала.

Байгша ондо совхоздо тэжээл бэлэдхэлгын бэеэ дааhан, хамтын подрядай гүримаар хүдэлдэг звенонууд эмхидхэгдэнхэй. Жэшээнь, Ц. С. Сандакжаповай звено 390 гектар тарялан дээрэhээ тэжээлэй ургамалнуудые үргуулжа абахаhаа гадна, горитой сабшалан дээрэhээ үбhэ бэлэдхэхэ байна. ЛМО-гой бригада (бригадирынь Б. Л. Лхасаранов), сабшалангай бригада (бригадирынь Е. Я. Яковлев) энэ жэлдэ бүхы арга боломжо хэрэглэжэ, нёдондонойхиhсо hуургүй ехэ үбhэ хуряажа абаха зорилготой.

Бригадэ, звенонууд үбhэндөө орохоор бэлдэжэ, машина, техникээ заhабарилжа, хуурай добо газарнуудые уhалжа байна. Эдэ бүгэдэhөө харахадаа, совхозойхид үлгэрhэн жэлэйнгээ алдуу, дутагдалнуудhаа hүргаал абажа, байгша ондо урдынхиhаа тад ондоогоор хүдэлхэ бээ гэжэ hанагдана.

Ш. ГОМБОЕВ,
«Хэжэнгын гол» газетын хүдөө ажахын таhагые даагша,
М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.

Адууhа малда элбэг хүрэхэ тэжээл

ҮБhЭНДЭ ОРОХЫН УРДА

Шанаагай сабшалангай нилээд ехэ хубинь нёдондо сабшагдангүй үлөө бшуу. Тэрэнь үлүүсэ ехээр уhалагдаад, үhэтэй бороотой жэл байгаад, тэндэ трактораай, мориншье косилкаар срохо аргагүй уhан шабар байгаа.

— Гайхалтай баян сабшалэнгай газартай байгаад, тэрэнээ эзэн ёhоор эдлэжэ, хэрэглэжэ шаданогүйбди. Түрүүн энэ Шанаагай намагтай газарыень хатааахамнай гээд, иишэ тиишэнь гүнээгы ханаабуудые татаад, [illegible]лдэнь газараай хүрьhэнэй дан хуурай боложо эхилхэдэнь уhалуурийн hубаг ханаабуудые дахин гаргаа юм. Тиигэжэ эндэ Тологойн, Сулхарын уhалуурийн системэнүүд бии болгогдоо. Тезд эндэхи hубаг ханаабууд ямаршье аша туhа үгэнэгүй. Заримдаа үргасада тодхор татана. Хабартаа уhан иишэ эундөө табигдаад лэ энэ сабшалан дээгүүр нуур таляануд болошоод байна ха юм. Болгоомжотойгоор, бодомжотойгоор, нарин заабэриин ёhоор уhалаал hаа, аша үрэтэй байха hааб даа, Байгаалиингаа, газарайнгаа бялигые ооhэдьнгөө гараар, бодомжогүй ажалаараа hалгаажа байнабди,— гэжэ ажахын үнинэй луговод Д. Ж. Дамбиев хэлээ hэн.

Үнэхөөрөө, уhан байнал гээд сабшалан дээгүүр хабтайтар, нуур таляан болотор табижархихада, газар намаг болохоhоо бэшэ ямар аша туhа үгэхэб даа. Мэдээжэ. Тэрэ уhаниинь бүхэли hараар, хэдэн неделеэр дошоо шэнгэнгүй халбайжа байна ха юм. Тиихэдэ газарайнь хүрьhэн халана, дулаасанагүй, ногоониньшье ёhоор үрганагүй.

Эндэхи районой уhалуурийн системэнүүдэй управленийн начальник С. С. Цыденовэй хэлэhэнэй ёhоор, Урда болон Хойто Шанаагай сабшалангай нилээд ехэ хубинь жэл бүри ниигэжэ үлүүсэ ехээр норгогдоод, дахин намаг боложо эхилэнхэй. Энээнниие хатааха хэмжээнүүдые хаха хэрэгтэй болохоль.

Энэ хэлээшьень хонишон Б. Н. Дарижапов батална. Тэрэ Тологой гэжэ газарта жэжэ түлгэнүүдые хэрууhалжа үбэлжөөд, hаяшаг болотор тэндэ байгаа юм.

— Хабар газарай хүрьhэнэй хүсэд гэдээгүй байхадань эндэхи сабшалан дээрэ уhан табигдаа hэн. Тэрэ уhаниинь мүнөөшье хүрэтэр доошоо ёhоор hабхарнагүй. Юуб гэхэдэ, дорохи хүрьhэниинь сэбдэг хүйтэн зандаа байна ха юм. Иимэ хүйтэн хабар, зунай боложо байхада газар уhалаглые нэгэ бага хожомшог эхилээ hаа дээрэ бэлэй. Хүсэд гэдээгүй газарые хэдышье ехээр уhалхада ургасань үлүү дээшэлхэгүй,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Эдэ бүгэдэhөө ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, hүүлэй жэлнүүдтэ совхоздо газар уhалагада даншье ёhо тэдыгээр хандадаг баримтануud үзэгдэдэг болоо гэхээр. Урдань Шанаада бэрхэ луговодууд Г. Ж. Жанчиков, Б. Ж. Дамбиев түрүүтэй хэдэн үбгэд даажа абаhан газараа хэды ханалгатай наринаар, бодомжотой зүбөөр уhалдаг байгааб. Тиимэhээл Хэжэнгын совхоз ган гасуур, үhээтэй бороотой жэлдэшье үбhөөр ехэ дуталдадаггүй hэмчай даа.

Гадна hүүлэй арбаад жэлдэ совхоздо ехэнхи сабшалангайнь ногоон оньhожоруулагдаhан бригаданнуудай хүсөөр абтана. Тезд уhа намагтай газарта оньhон техникынь ажалай бүтээсэ бага байна ха юм. Нёдондо нэгэшье бригада, звеконь үбhэ сабшажа абаха даабарияа дүүргэгүй. Урдандаа үбhэ хуряалга дээрэ ажалаа гол түлэб гараар, морёор хэдэг звенонуудай хүдэлдэг байхада, эдэ Хойто, Урда Шанаагай сабшалангай үбhэ ногоон 1—1,5 hара соо хуу сабшагдажа абтадаг, үшөө Холбоолжиин, мүн бусадшье газарнуудта үбhэн ехэ бэлэдхэгдэдэг бэлэй. Морин косилкашад, гар хажууршад уhа намагтай газарай ногоое хуу сабшажа абаха аргатай байдаг hэн.

Илангаяа энэ жэлдэ тиимэ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

хубилган шэнэдхэлгын замаар

ТУШААЛЬААНЬ СҮЛӨӨЛӨӨ

Ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда хүтэлбэрилэгшын ажал ябуулгаhаа предприятиин ажал хэрэгүүд бүри ехээр дулдыдадаг. Тиимэhээ тэрэ хүтэлбэрилхэ бэлиг шадабаритай, эрдэм мэдэсэтэй байха, хүн зонтой үгэеэ ойлголсон хүдэлжэ шадаха ёнотой. Харин иимэ шэнжэ шанаргүй байбалнь, яаха болоно гээшэб? «Бурятэнергострой» нэгэдэлэй Гусиноозерскдохи автотранспсртна 7-дохи баазын партийна организаци өөрынгөө предприятиин начальник Т. Е. Мирзаевай даажа байhан тушаалдаа саашадаа хүдэлжэ шадаха гээшэ гү гэhэн асуудал табиhан байха юм.

Партийна суглаан боложо, автотранспортна предприятиин начальник, коммунист Тимур Елчинович Мирзаев энэ тушаалда саашадаа хүдэлжэ шадахагүй гэhэн шидхэбэри абаад, КПСС-эй зэргэнүүдhээ тэрэнниие гаргаба. Ажалша коллективэй соведэй суглаан дээрэ энэ асуудал мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, коммунистнуудай абаhан шидхэбэри бүримуhэн дэмжэгдээ hэн. Барилгын партком өөрынгөө тусхай заседани дээрэ энэ асуудалые анхаралтайгаар хаража үзөөд, автобазын партийна суглаанай абаhан шидхэбэриие баталба.

Энэмнай юун гээшэб? hанагдаагүй ушар гү, али мүнөө үеын эрилтэ болоно гү? Миниий hанахада, хубилган шэнэдхэлгын, демократиин, олондо үргэнөөр мэдээсэлгын, ажахын дүүрэн тоосооной, эрхэ байдалда иимэ ушар болохо ёноорөө болоо.

Хүтэлбэриин хуушарhан онол аргануудhаа hалаха дурагүй партийна, совет, ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүгэдэhөө тон зүб, зохихо тобшололнуудые хэхэ гэжэ найдагдана. Хубилган шэнэдхэлгын ашаар бии болгогдоhон хүтэлбэриин шэнэ түхэл маягууд манай ажабайдалда батаар орожо байнхай. Яаба хэзбэшье, хуушарhан ба hая мүндэлжэ байhан шэнэ түхэл маягуудай хоорондохи зуришэлдөөндэ үнэн зүб талань илажа гаранал ха юм. Дурсагдагша ушарта хуушанай түхэл маяг баримталhан хүтэлбэрилэгшэ тушаалда орхихо баатай болоо. Үйлэдбэриин эзэнэй хэзээ нэгэтэ гээгдэhэн мэдэрэлые хүн зон бусаажа, ажахы эрхилэлгэдэ үргэнөөр хабаадалсажа эхилээ.

Т. Е. Мирзаевтай юун болоо гээшэб? Хүтэлбэриин албадан зонхилолгын онол аргада дашүүраад ябахадаа, өөрынгөө коллективтэй холбоо барисаагаа алдаhан байна. Гансал түсэб, даабаринуудые дүүргэлгые хараха бэшэ, мүн хүн зонай сэдьхэл бодолоор hонирхохо ёнотой байгаа ха юм. Хүтэлбэрилэгшын ажал ябуулга, бүхы ябадалыень хүн зон ходоо хаража байна бшуу. Тиин ямар нэгэн хүүли буса ябадал партиин комкомноо гү, али ондоо органhоо далдажа шадаашье hаа, ажалша коллективhээ нюухаар бэшэ гэжэ мэдээжэ. Анхан партийна органууд заримдаа иимэ хүниие халхалан хамгаалжа шададаг байhан hаа, мүнөө тэрэ өөрынгөө коллективэй, партийна организациин урда харюусаха болоно. Мүн кадрнуудые дэбжүүлгын ёно гурим хубилгадажа эхилээ.

Ниитын эмхинүүдтэй нягта харилсаатай, тэдэнэрэй hанамжые хараада абан хүдэлдэг, шанга эрилтэтэй, хүн зоной байдалаар hонирходог, энэрхы сэдьхэлтэй хүтэлбэрилэгшэтэй коллектив соо моральна байдалынь hайн байдаг гээшэ. Автобазын начальник, коммунист Т. Е. Мирзаевта иимэ шэнжэ шанар үгы байшоо.

Бэедээ найданги, өөртөө этигэнги ябаhанаа гансал биб гэдэг болошоhон, бүхы юумэ гансаараа шиидхэдэг, коллективэй hанамжа хараада абадаггүй, «дээрэhээ» буулгагдаhан захиралтануудые тэрэ хэбзэрнь дүүргэдэг, хэhээлтэдэ орохогүйб гэжэ өөртөө үлүүсэ ехээр найдаhан, «дээрэhээ» хамгаалагдахаб гэжэ hанаhан ябадалай үрэ дүн энэмнай болобо гээшэ.

Партиин өөрынгөө нэрэ хүндые hэргээхэ, зэргэнүүдээ бэхижүүлхэ хүдэлмэри ябуулжа байhан мүнөө сагта коммунисттай иимэ юумэнэй болоходо, бидэндэ голхормоор байгаа. Энээн тухай мартаха ёногүйбди. Анхан дайралдаhан дутуу дунданууудай, партиин мүнөөнэй хуби заяанай түлөө харюусалгатай байhанаа коммунист бүхэн hайн мэдэхэ ёнотой, мэдэнэшье. КПСС-эй Центральна Комитет өөhэдынгөө алдуунуудые үнэн сэхээр мэдэржэ, обществынгоо бүхы талануудые hайжаруулан шэнэдхэлгын үргэн ехэ хүдэлөө толгойлоо юм. Тиимэhээ энэ ехэ хүдэлөөндэ хүн бүхэн оролсоходоо, нэн түрүүн өөрынгөө харюусалга дээшэлүүлхэ, өөртөө шанга эрилтэ табиха ёнотой. Эндэhээ уламжалхада, коммунист Мирзаевта этигэл найдабари үзүүлэлгэhээ арсаха тухай шидхэбэри автобазын коммунистнууд, ажалша коллективэй совет, барилгын партком тон зүб абаа. Ажалша коллективэй энэ хараа бодол хадаа Бүхэсоюзна XIX партконференциин баталан абаhан «Бюрократизмтай тэмсэхэ тухай» резолюцитай зохилдоно бшуу.

Гүрэнэй предприяти (нэгэдэл) тухай СССР-эй Хуулиин ёноор, хүтэлбэрилэгшые hунгаха гэжэ автобазын коллектив шидэhэн байгаа. Тусхай конкурсно комисси hунгалта үнэргэхэ тухай олондо үргэнөөр мэдээсээ hэн. Хоёр хүнhөө мэдүүлгэ комиссида ороо. Нэгэниинь тус предприятиин ахамад инженер В. М. Пархоменко болэй. Тиигэжэ зарлагдаhан сагтаа hунгалтын болоходо, нүгөөдэ кандидат суглаанда өрээгүй. Тиин В. М. Пархоменко өөрынгөө саашанхи ажал ябуулгын программатаяа сугларагшадые танилсуулба. Энэ программыень зүбшэн хэлсэhэнэй удаа, коллективэй гэшүүд түрэниие автобазын начальниггаар hунгаhан байна.

Э. РАДНАЕВ,
Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын управленийн парткомой секретарь.

Тобшо мэдээсэл

АША ҮРЭТЭЙГӨӨР ҮНГЭРБЭ

Алцагай совхоздо КПСС-эй Зэдын райкомой үдэр үнгэргэдэбэ. Энээндэ партийн райкомой секретарьнар, аппарадай бүхы хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа. Тэдэнэр хоёр үдэрэй туршада совхозой байдалтай, партийна организациин хүдэлмэриттэй, зоной ажаhуудалтай танилсаhан байха юм.

Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Иванов үйлэдбэриин бүхы участогуудаар ябажа, зонтой уулзаhан байна. Удаань Алцаг hууринай соёлой байшан соо совхозой ажалшад сугларжа, партийн райкомой, районой бүхы албанай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаба.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Иванов энэ үдэрэй хэр ээргээр үнгэржэ байhан түхай богонихоноор хэлэжэ, совхозой hуурин, тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, эндэхи хүнүүдэй hуудал, байдал hайжаруулха талаар ямар юумэнэй хэгдэхэ байhан тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Гэр байра, илангаяа, үмсын гэр бариха асуудал Алцаг hуурында тон шухала болонхой. Удаань нүхэр Иванов сугларагшадай асуудалнуудта харюусаа.

Тэрэшэлэн районой түбэй больницын ахамад врач Б. Г. Батуева олон асуудалнууд үгтөө. Хүнүүд шүдээ эмшэлхэ эргагүйдэнэ. Тиимэhээ нүхэр Батуев нишэ шүдэ эмшэлхэ нүүдэл пункт эльгэхэбди гээд найдуулба. Тиихэдэ Ошор-Дабаанай hуталинд фермынхид зуhаланган гэрнүүдые зоhабаринха, худаг малтаха тухай хэлээ. Энээнииень районой барилгын управленийн начальник А. Д. Ринчино анхаралдаа абажа, туhалхабди гэжэ мэдүүлбэ.

Түгэсхэлдэнь партиин райкомой секретарь В. С. Хандуев үгэ хэлэжэ, мүн лэ ажалшадай асуудалнуудта харюусаhан, hууринай hайндэрнүүдые үнгэргэхэ хэрэг заншалта болгохобди гээд хэлэhэн байна.

С. БАЛСАНОВ.

Мүнөөдэр — Загаhашанай үдэр

БАЙГАЛАЙ ХЭШЭГТЭ ХҮРТЭХЭ ГЭБЭ

Республикадамнай өлзоборилгододог загаhанай 60 процентнь загаhа баридаг колхозуудта тудадаг юм.

Мэргэжэлэйнгээ hайндэрые эдэ загаhашаднай хэр амжалтатайгаар үгтаба гээшэб, байгша оной, мүн табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлхэ талаар ямар хараатай гээшэб — иимэ асуудалнуудтайгаар манай штатнабэшэ корреспондент И. БАЙКАЛОВ Байгалай «Рыбакколхозсоюз» нэгэдэлэй ахамад мэргэжэлтэн Н. Б. ЕРАХАЕВТА хандаба.

Корреспондент: Байгша оной эхинhээ ямар дүнгүүдтэй хүдэлжэ байнат?

Ерахаев: Коллективнай бүхыдөө ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана гээд тэмдэглэмээр. Орон дотор боложо байhан хубилалтанууд бултыемнай урмашуулна. Хубилган шэнэдхэлгые үдэр бүриингөө тодорхой хэрэгүүдээрээ, ажалаараа дэмжэнэбди.

Загаhашадай түрүү бригаданууд мэргэжэлэйнгээ hайндэрые амжалтатай үгтаба. Олэн коллективүүд социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргээ. Тэрэ тоодо Кабанскын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Константин Пилеевэй, Баргажанай районой «Путь Ленина» колхозой Анатолий Дученкын, Хойто-Байгалай районой «Победа» колхозhоо Николай Черныхэй бригадануудые нэн түрүүлэн нэрлэмээр юм. Эдэнэр байгша оной хаад жэлэй түсэбhөө гадуур хэдэн зуун центнер загаhа өлзоборилоо.

Байгша оной түрүүшын хоёр кварталай түсэб урагшатай дүүргээд, табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байhан колхозууд бии. Тэрэ тоодо Баргажанай районой «Путь Ленина», Кабанскын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Байгал» колхозууд ороно.

Гэхэтэй хамта Байгал нуурай загаhаар анхандаа элбэг булан тохойнуудта загаhан мүнөө үсөөрөө, хожороо гээд тэмдэглэмээр. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын гүйхэн уhатай булангуудта нёдондо жэлhээ элдэб загаhан, тэрэ тоодо омоли багаар өлзоборилгододог болоо. Бодоод үзыт даа. Хэрбээ 1986—1987 онуудта Кабанскын районой колхозуудай 34 мянган центнер гэхэ гү, али жэлэй туршада дунда зэргээр 17 мянган центнер загаhа өлзоборилоо hаань, 1988 ондо оройдоол 11,5 мянганда хүргэгдөө. Иимэ байдал мүнөө жэлдэшье үргэлжэлhөөр.

Корреспондент: Николай Батоевич, магад Байгал «зэмэтэй» бэшэ, харин загаhашад өөhэдөө шаданагүй аалам? Кабанскын райондо түсэб, уялгануудаа жэншэдгүй дүүргэдэг коллективүүд бии ха юм.

Ерахаев: Танай асуудал зүйтэй гээд hанагдана. Исток, Хараул голнуудай адагта хүдэлжэ байhан загаhашад өлзоборилгододоо hайнтай. Гэбэшье анханай «алтан өёортой» гэжэ алдаршаhан Провал буланда загаhан урданайхиhаа багаар баригдадаг болоо. hүүлэй хэдэн арбан жэлнүүдтэ эндэхи нөөсэнүүд огто хожороогүй байhан юм. Загаhанай үдэхэ, олошорходо эндэ ехэл таануу байдал бии гэжэ тоологдодог бэлэй.

«Прибайкалец», «40 лет Октября» колхозууд hүүлэй арбан жэлдэ жэншэдгүй түсэбөө дүүргэдэг байhан юм. Жэшээлбэл, энэ табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэ «Прибайкалец» колхоз түсэбэй ёноор 5900 центнер загаhа бариха hаа, 8630 центнертэ хүргөө hэн. «40 лет Октября» колхоз өөрэгүй олзотой, азатай байhан гээшэ.

Харин үнгэрhэн жэлhээ дүнгүүд эндэмнай эрид доошолбо. «Прибайкалец» колхоз, жэшээлхэдэ, 1988 ондо түсэбөөр хараалагдаhанhаа 800 центнер бага загаhа баряа. Энэ колхоздо дээдын, эрхим шадабаритай загаhашад хүдэлдэг гэжэ мэдээжэ. Теэд эдэмнай шадабаряа гэнтэ алдаагүй юм аабза. Эсэсэй дүнгүүд өөhэдтэнь тон шухаг. Олзоборилhон, тушааhан загаhанайнгаа хэмжээгээр лэ салин хүлhэсэ абана ха юм.

Корреспондент: Теэд загаhанай урданайхиhаа багаар олзоборилгододог болоhониинь ямар шалтагаантай гээшэб?

Ерахаев: Оршон байгаалида хандалгаhаамнай болонол даа. Байгал нуурые бузарлахагүй гэhэн олон жэлэй хөөрэлдөөнүүднай мүнөө дээрээ хөөрэлдөөн зандаа үлэнхэй. Байгалайнгаа баялигта, загаhанай түрhэзэ хаядаг Сэлэнгэ мүрэндэ хайра гамгүйөөр хаядаhан ушарhаа болоно бшуу.

Жэшээ болгон иимэ баримта дурдая. «Рыбакколхозсоюз» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ П. О. Никитин Байгаали хамгаалха талаар Буряадай АССР-эй гүрэнэй комитедэй лабораториде бэшэгээр хандаа hэн. Байгалай загаhашад нуурай уhанай олон тээ бузарлагдаhан тухай мэдээсэл дуулгаhан байгаа. Лабораторно шэнжэлгэнүүдэй ёноор иимэ тобшолол хэгдээ:

— Ойморой загаhанай заводой причал шадар уhанай үнгэ тад ондоо боложо хубилшанхай. Нитридтэй азот 13, аммонитай азот— 5 дахин зүбшөөгдэhэн хэмhээ үлүү гэжэ элирүүлэгдээ. Литр уhан соохи үлэгдэл абаад үзэхэдэ, органическа, минеральна зүйлнүүд элбэг, харин метанол, фосфор 47 дахин хэмhээ үлүү ехэ, түмэрэй бодос бии гэжэ баhал элирнэ.

— Провал гэжэ булан тохойн уhан өөрэгүй бузарлагданхай. Лобаниха гэhэн hалаада серэтэй бодосой, таллова тоhоной толбонуудые олоор обёёрмоор. Эдэмнай Селенгинскын ЦКК-гай үйлэдбэриhөө эхитэй хойшолон бшуу.

Энэмнай юрын ажаглалта, мэдээсэл бэшэ гээд баталха байнаб. Сэдьхэлээ доhолгожо, аймшаттай ехэ гай хохидол тухай дуулгаhан сошордомо дохёо болоно бшуу. Тиимэhээл Сэлэнгын гүйхэн уhатай булангууд загаhанай урган үдэхэдэ таарамжагүй боложо байна гэжэ тобшолмоор.

Промышленна зуугаад предприяти, Улаан-Удэ хотын бусад объектнүүд, Селенгинскын ЦКК Сэлэнгэ, Үдэ мүрэнүүд руу хоног бүридэ 200 мянган кубометр сэбэрлэгдэзгүй уhа хаяна. Энэнь нуурай амитад, ургамалые хэды хорлоно гээшэб.

Бузарлагдаhан то зүгэй булан уданшьегүй хүрэ мүрэниие, Байгаали зарлаалгые болюу нэгэтэ олдохо гү hаа боложо, Сэ уhатай булангуу үсөөрөө, хоморх

Манай нэгэдэл экономическа т бэрхэшээлтэй с hан байха. Омолж рюултай үешье дэнь ашаг олзо баринуудые хүн байдалhаа гараа

Корреспондент: талан абажа, манай загаhашад табан хэр бэелүүлжэ

Ерахаев; Олэ далай хэды хүн бонэгэдэлнай бүхы ёрдохи табан жэ бэелүүлхэ гэжэ дуулжа болоно. саг соо 89235 барижа тушаа дүрбэн жэлэй хын тула үшөө нер үлөө.

Буряадай колх hашад табан ж 133 мянган цен далдаа наймаа шадаха юм.

НЭГЭ ЭЭЭН ХЭРЭГТЭЙ

«Байкалрыбпром», «Рыбакколхозсоюз» нэгэдэлнүүд, «Байкалрыбвод» управлени, «ВостсибрыбНИИпроект» институт — эдэ бүгэдын нэгэл hалбарида хабаатайнь ойлгосотой. Гэбэшье али алининь өөрын тодорхой уялга, зорилгонуудтай.

Ороноймнай зарим область, республиканууда инмэ нэгэдэл болон управлениинүүд (институдгүйгөөр) нэгэдэжэ, хамтын «хушалта» доро хүдэлмэрээ эрхилдэг болонхой. «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо С. Э. ПАЛУБИС энээн тушаа hанамжаяа хэлэжэ, нэгэдэлэйнгээ хүдэлмэри тухай тобшо тэдыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

— Нэн түрүүн институт тухай. Энээниие бусадтай нэгэдүүлhэнэй хэрэггүй гэжэ hананаб. Юрэнхыдөө, «ВостоксибрыбНИИпроект» институдай бүхы Зүүн Сибирьтэ загаhанай амидарал шэнжэлдэг юм. Филиалнуудынь Якутск, Благовещенск хотонуудта бии.

Харин дурсагдагша управлени болон нэгэдэлнүүдэй ажахын талаар уг зорилгонуудайнь адилхуу hэн тула хамтаруулже, нэгэ түбhөө хүтэлбэрилбэл, дээрэ гэжэ hананаб. Ами амяараа ажал ябуулгаяа эрхилхэдээ, өөhэд өөhэдынгөө экономическа гансал булюу hайн байдалай түлөө оролдоно, харин Байгалай хуби заяан тухай үнэхөөр hанаата болохо ниитэ нэгэн ээзэн үгы.

Онсолбол, «Рыбакколхозсоюз» нэгэдэлэй гансал загаhа өлзоборилдог hаань, манай «Байкалрыбпром» предприяти хоёр онсо уялгатай. Нэгэдэхеэр, загаhа үсхэбэрилжэ олошоруулха, хоёрдохёор, промышленна олзоборилго хэхэ.

«Байкалрыбвод» управлени уялгануудаа бүришье тодорхой болгоо. Уhанай нөөсые, сэбэрые хамгаалха уялгаяа шэнээр байгуулагдаhан Байгаали хамгаалха талаар түрэнэй комитедтэ дамжуулаад, браконьернүүдтэй тэмсэхэ гансал зорилго урдаа табяа.

Үнэн дээрээ али алимнайшье бэе бэедээ түшэглэнгүй «амидаржа» шадахагүй юм. Загаhа өөhэдөө үсхэбэрилжэ олошоруулаагүй hаамнай гү, али «Байкалрыбвод» управленийн түлөөлэгшэдэй хулгайгаар агнагшадтай тэмсээгүй hаань, загаhанай нөөсэ хожоржо, промышленна аграар олзоборилгодо хорюул хэгдэхэ баатай болохо hэн аабза. Үгы шье hаа, загаhа барихаяа болёо hаа, юунэй тулада ехээр үсхэбэрилхэб?

Минии hанахада, иимэ хамтарал хэзээ нэгэтэ бэелүүлэгдэхэ ёнотой. Түсэб зохёон табилга, эрдэм ухаанай заабаряар загаhа олзоборилго бүри гуримшуулагдаха, хэды шэнээн олзо абаhамнай, хоро хүргэhэмнайшье обёоросотой, саашанхи зорилгонуудаа хараалхадамнайшье аятай болохо hэн.

Майай нэгэдэл тушаа тодорхойгоор тогтобол, Большереченскын загаhа үсхэбэрилдэг заводhоо эхилмээр гэжэ hананаб. 1933 ондо тэрэ бариг даа hэн. 56 жэлэй туршада омолиин турhэн эндэ абтажа, нуурта амидарха шадалтай болоходонь уhан далай руу табигдана. Эндэ Сэлэнгын, Баргажанай загаhа үсхэбэрилдэг заводууд өөрэгүй ехэ удха шанартай.

Жараахайн түхэлдэ арай хүргэгдөөгүй 1 миллиард 977 миллион жэжэхэн омоли, сиг, пелядь Байгал нуурта, бусад гол, нуурнуудта жэлэй эхиндэ табигдаа. Диилэнхи олониинь омолиин түрэлэйхи.

Амидардаг газараараа, хоороодог янзаараа, хэмжээгээрээ омоли хэдэн түхэлэй гэжэ загаhашад илгаруулдаг. Шэбэрхын гарамай, Посольск шадарай уhанайхинь — томонууд, Сэлэнгын, Хойто Байгалайхи гээд илгаруулбал — жэжэнүүд.

Хэды загаhан баригданаб, тэды эзргэ үсхэбэрилэгдэжэ, далай руу табигдаха ёнотой. Лаблан хэлэбэл, мүнөө Байгалда амидардаг омолиин 50 процентнь манай заводуудта тусхай хэрэгтэй hаа, уhан далайда омолимнай үлэхэ байгаа гү, үгы гү — мэдэгдэнэгүй.

Саашадаа загаhа олзоборилгые үргэдхэхын тула Яруунын райондо товарна загаhанай ажахы байгуулха гэжэ шидээ hэмди. Жэлдээ 1000 тонно элдэб загаhа олзоборилхын тула сурхай, хөөлэнтки, алгана, лещ, пелядь эндээ үсхэбэрилхэмнай. Гусиноозерскдо өөрэгүй иимэ ажахы баригдана.

Загаhа олзоборилхо хахад жэлэй түсэб 154 процент бэелүүлээбди. Гэбэшье алдарта далайдамнай загаhанай нөөсэ хожоржо байна гэжэ адагламаар. Юундэ? Сэлэнгын уhанай бузарлагдаhан ушарhаа загаhанай түрhэн аргагүй ехээр хосорно. Хэн эндэ эмэтэйб? Тодорхой харюу олохогүйт. Бултадаа? Хэншье бэшэ. Юуб гэбэл, нуур уhандамнай нэгэ ээзэн үгы.

Эрхим hайнаар хүдэлдэг нүхэдөө нэрлэмээр. Большереченскын заводhоо П. С. Стариковые, К. А. Ильковае, Н. Ф. Фазулинае, Селенгинскын туршалгын заводhоо Л. В. Михалевае, Г. М. Гамзатовае, Н. В. Брюхановае, Баргажан-Адагай комбинадhаа А. С. Осиповае, Р. Б. Ширеторовые, бусад олониие. Нижнеангарскын, Кабанскын, Баунтын, Яруунын загаhанай заводуудай хүдэлмэришэдые, загаhашадые хүндэлэн маггабал, олон даа. Уhа мүрэнэй баялигые арьбадхажа, өлзоборилжо, эдэ хоолой эүйлнүүдые эльбэгжүүлжэ ябаhан, ахурилhэн, хүдэржэhэн шэрайтай нүхэдтөө элүүр энхые хүсэнэб.

Г. ДАШЕЕВА
бэшэжэ абаба.

«СОЁЛhАЙ ДАЛАЙДА

ОЧЕРК

тын нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябадаг. 1979—1980-дахи, 1983 ондо, 1984—1985 онуудта нүхэр С. П. Бадмаев Индиин, Атлантикын океануудта загаhа агнаха экспедициннүүдые хүтэлбэрилжэ, олзотой бусаа hэн. Хаанашье ябахадаа, шанга журамтай, далай дээрэ тамардаг совет хүнүүдэй нэрые нэрлүүлжэ, суггаа ажалладаг хүнүүдэйнгээ дунда хүндэтэй ябадаг юм» гээд албанайнь талаар бэшэгдэhэн характеристикэ дотор бэшээтэй байгаа hэн. Теэд далайн үргэн дайдада гансашье совет хүнүүдтэй уулзаха бэшэ, харииншье ороннуудай загаhашадтай уулзаха ушар нэгэнтэ бэшэ боложо байдаг. Юундэб гэхэдэ, американ, япон загаhашад манай ороншой хэлсээ баталhанай ёноор манай флотилиин загаhа буйлуулдаг далай соогуур тамаржа ябадаг заводуудта олзөө тушаадаг байха юм. Зарим тамаралга тухайгаа хөөрыт гэжэ гүйhыемни, дэлхэйе тойруулжа долоон hара шахуу тамарhаhаа хөөрөө hэн.

— «Профессор Кожин» гэжэ эрдэмтэдэй болон загаhашадай тагнуул хэдэг суднаар декабриин 1-дэ Владивостогhоо Петропавловск-Камчатский хүрөөд, тэндэhээ сэхэ Сингапур хүрөө hэмди. Саашадаа Номгон далайгаар тамарhанай удаа Индиин океанай урда захада Антарктикада дүтэ ошоо hэмди. Тэндэhээ Персидскэ тохой хүрөөд, Суэцкэ хоолойгоор Дундада далайда гаража, баруулаад, Гибралтар ото гаража, Атлантикын сохюулhаар Ригэ хүрэжэ ерээ hэмди. 202 сүүдхэ соо тамархадаа, далайн 36 мянга гаран мили зай гаталhан байгаа. (Далайн 1 мили 1,85 километртэй адли). Энэ тамаралгын үедэ далайн криль гэжэ амитание олзоборилго ерга боломжонуудые шэнжэлхэ дээбари дүүргээ hэмди.

Гурбан жэлэй саана Номгон далайда Америкын Холбоото Штадуудай эрьеhээ холо бэшэхэнэ тамаржа ябахадаа, үбшэлөөд, вертоледоор Аляскын Анкоридж хотын госпитальдо асарагдажа, аргалуулhан байна. Юу хэлэхэб, хангаха, харуулhалхань яhала hайн hэн, тэндэхи юрын хүнүүд талархалаа нюунгүй туhа хүргэхые ороддодог байгаа hэн гэжэ хөөрэнэ. Тиимэ госпитальдо эмшэлүүлгынь түлбэринь гайхахаар ехэ байгаа бэлэй гэжэ нютагаймнай хүбүүн хөөрэнэ.

Гадаада далайн захагүй үргэн дайдаар тамардаг нютагаймнай хүбүүд Алас-Дурнада бии гээшэ гү, уулзалдадаг гүт гэжэ Соёл Пиртановичhаа асуубаб.

— Бии даа. Ага нютагhаа ерэhэн, мүн баhа үнинэй загаhашан болоhон Түгжил Батомункуевич Ванданов урид Алас-Дурнын загаhа олзоборилгын техническэ дээдэ hурсный промысел Дальнего Востока», Южно-Сахалинск, 1965 год).

Гушаад гаран жэлэй туршада Алас-Дурнын далайн ан, загаhа олзоборилгын олон тоото экспедициннүүдтэ хабаадалсажа, нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоо, hүүлэй арбаад жэлдэ олзоборилгын ехэ-ехэ районуудта хүтэлбэрилэгшөөр томилогдодог болоhон. **«Ажал хэрэгтэй тон оролдосотойгоор хандадаг, мэргэжэлтэ ажалаараа үргэн ехэ бэлэдхэлтэй, тэрэнэй хүтэлбэрилhэн экспедициннүүд заатагүй дүүргэhэн байдаг, оло дахин манай ороной далайнуудhаа гадуур, уласхоорондын океан далайда загаhа олзоборилго эмхидхэжэ ударидадаг, совет хүтэлбэрилэгшын, коммунис-**

гэнь hаhа баража, гэр бүрэн ажабайдал бүришье хүшэр хүндэ болоhон юм. Ехэ хүбүүгэй дайнда алдаhан Санжидмаа эжы зүрхөө үбдэдэг боложо, яhалашье тулиhан байха. Иимэ эрхэ байдалда эрхимээр hурадаг Соёл hүргуулияа орхижо, нютагтаа ажаллажа эхилээ hэн. Жэл үнгэрөөд байхада, арга хургаяа бэдэржэ, ербадахи классаа дүүргэбэ. Бүри тиихэдэ hүргуулинин шаби байха үедөө үhэнэй бригадада гү, али ойн соорхойдо түлеэ бэлдэжэ байхадаа, гадаада далайн ехэ пароходууд, далайн сэрэгшэд тухай ямаршье хүнэй атаархама гоёор хөөрэдэг, арга заатагүй далайн сэрэгэй хэрэгтэ hураха хүсэлэнтэй байhанаа нюудаггүй байгаа. Теэд миин хүсөөд, найдаад ябахагүй, үдэр бүри, үбэл нажаргүй бэеэ hорихо, хүйтэн уhанда орохо, элдэб мүрысөөн hорилдоондо хабаадаха, Сурхарбаанай hайндэртэ барилдаха, үндэрые харайха, морёоршье үрилдаха (адуушанай хүбүүн яаха hэм!..).

* * *

Арбан найматайхан байхадаа, 1950 ондо Соёл Номгон далайн сэрэгэй дээдэ училищида (Товму) шалгалта баржа ороод байтараа, талаан бүруутажа үдэхэдөө, ондоо тээ hураха баатай болоhон юм. Теэд Соёл зориhонhоо бэлэхэнээр тунхариха хүн бэшэ, Алас Дурнын загаhанай дээдэ техническэ училищида оробошье, далайн сэрэгшэ болохо хүсэл зоригоо мартадаггүй hэн. Эндэ баhа hуралсалаа hамшаха баатай болоо hэн. Эжынгээ ехээр үбдэхэдэ, Бархандаа ерэжэ, жэлэй туршада hүргуулида багшаар худэлhэн байгаа.

Эрэ хүн зориhондоо... Училищи соогоо Соёл эрхимүүдэй нэгэн байжа, үшөө студент байхадаа, 1955 ондо партиин гэшүүндэ абтаа hэн.

1956 ондо hуралсалаа түгэсхэжэ, дээдэ эрдэмтэй болоhон далайн загаhашан мүнөө гушан гурбан жэл дэлхэйн океан далайнуудта тамарhаар Эрхүүгэй мединститут дүүргэhэн хани нүхэрынь Чимита Нимаевна Владивосток хотодо хүүгэдые эмшэлдэг врачаар худэлөө, Лариса басагаяа үргэжэ, университет дүүргэhэнэйнь удаа, түрэ наада үнгэргэжэ, Баатар Жанаев гэжэ хүрьhэн хүбүүниинь мүн лэ «далайн шоно» болонхой. Тэдэнэй гэртэ ерэхэдэш, Оксана Туяана хоёр «дедэмнай далайдаа» гэлдэжэ байдаг юм.

Соёл Пиртанович урид далайн ангуудые агнадаг ажалтай байhан. Үшөө 1965 ондо далайн ан агнадаг флотилиин начальниггай орлогшоор ажаллажа байхадаа, «Алас Дурна далайн ан агнэха тухай» ном гаргаhан юм. Энэ ном соогоо Охотск болон Беринговэ далайнуудта ажамидардаг ангуудтухай, тэдэниие яажа олзоборилхо тухай технологииень үргэнөөр харуулhан байгаа. (С. Бадмаев «Морской зверобойный промысел Дальнего Востока», Южно-Сахалинск, 1965 год).

Гушаад гаран жэлэй туршада Алас-Дурнын далайн ан, загаhа олзоборилгын олон тоото экспедициннүүдтэ хабаадалсажа, нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоо, hүүлэй арбаад жэлдэ олзоборилгын ехэ-ехэ районуудта хүтэлбэрилэгшөөр томилогдодог болоhон. **«Ажал хэрэгтэй тон оролдосотойгоор хандадаг, мэргэжэлтэ ажалаараа үргэн ехэ бэлэдхэлтэй, тэрэнэй хүтэлбэрилhэн экспедициннүүд заатагүй дүүргэhэн байдаг, оло дахин манай ороной далайнуудhаа гадуур, уласхоорондын океан далайда загаhа олзоборилго эмхидхэжэ ударидадаг, совет хүтэлбэрилэгшын, коммунис-**

ХАМ

ХИМ ДУНГ

ША ТУ

Ажалшадай

БУЛТА ПОЛИДО ГА

ЖСК (Ленинградска
Овощ ургуулха та
даг хүбүүдээ
hашанай үндэрөө
хододоо олзо
элүүр энхэ, аза
хыень хүсэл!

ааадай
алтын
улан

Шалгалтын булан

ХАМТЫН ХҮСӨӨР

...и хамгаалха тухай ...манай парти болон ...ство ехэ анхарал ...аг байна. Тиимэнээ ЦК СССР-эй Минис... Совет Байгал нуур... ...тон тойронхи байгаа... ...гаалха тухай асуудалтай хэдэн тогтоолматалан абажа, манай ...кын Министрнүүдэй ...ПССР-эй обком болон ...ствэнүүд, албан зург... ...дэ тогтоолнуудые боловсруулхын талаар ...удые хараалһан байдаг доторһай бэлүүцэ... ...байһан хүбилган шэ... ...ба юумэ нюусагүй... ...до мэдээсэхэ ябадал ...е бузарладаг ушаруун лэ элишэлжэ үгөө

...районой арадай хи... ...комитедтэ байгаали ...асуудал эрхилдэг ...ни болгодонхой юм. ...р байгаали хамгаал... ...алаар · бэлүүлэгдэдэг ...бүүлгануудай дүүрг... ...һалууриин системэ... ...ирилгые, хүдөө ажа... ...дбэридэ химическэ

бодосуудые хэрэглэхэ ябадалые, ой модые болон бусад баялигуудые зүбөөр хэрэглэлгые хинадаг юм.

Байгаали хамгаалха асуудалаар һүүлэй хоёр жэлэй туршада 8 шалгалта үнгэргэдөө гээшэ. Шалгалтын дүнгүүд арадай хиналтын комитедэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг, дутагдалнуудые үсадхаха таалаар хэмжэнүүд хараалагдадаг байгаа.

Барилгын модо отолхо, ой соо түлеэ бэлдэхэ асуудал бэлээр шиидхэгдэдэггүй гээд бултанда мэдээжэ ёһотой.

Ой соо модо отолхо хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандадаг ушарнууд яһала дайралдана гэжэ шалгалта харуулба. Жэшээлхэдэ, районой гэр байрын-коммунальна ажахын талаар үйлэдбэриин управлени, Ивалгын леспромхозой Калёновско участок тэдэнэй тоодо оролсоно.

Эдэ предприятинууд Байгалай оршон тойронхи байгаалиин баялигуудые хамгаалха ба гамтайгаар ашаглаха тухай КПССэй ЦК-гай болон СССРэй Министрнүүдэй Советэй тогтоолые хангалтагүйгөөр бэлүүлнэ гэжэ шалгалта харуулба. Районой гэр байрын-коммунальна ажахын управлениин начальник байһан К. Н. Маклаковай, мүнөө тэндэ ажалладаг ахамад инженер М. И. Аносовой гэмээр модо хэрэгтэй. Ашаг үрэ багаар үгэдэг газар һайжаруулха, үһалуури хэхэ хэрэгтэ ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдадаг. Гэбэшье газарай хүрьһэн энээнһээ нэгэшье һайжарнагүйл. Районойнгоо гол зар дайдаар гүйлгэжэ ябахадаа, оршон тойронхи байгаалияа анхаралтайгаар адаглан хараа һаатнай, үндэр добонуудтай, гүнзэгы нүхэнэй малтагдаһан карьернүүд яһала олоор дайралдаха. Улаан-Удэ хотын элдэб предприятинууд газар малтажа, уурхайнуудые ашагладаг гээшэ. Зүгөөр тэдэ предприятинуудтай уурхайнуудаа зохид болгохо, тэндэхи газарые тэгшэлхэ, дээрэнь хара шорой адхажа, ногоо тариха гэжэ оролдоно гү? Үгыл ааб даа. Жэшээлхэдэ, «Буржелезобетон» нэгэдэл Сэлэнгын оёорһоо хайр шулуу абахадаа, хэды ехэ газарай хүрьһэ эбдээ гээшэб? Тус нэгэдэл Ивалгын совхоз-техникумэй газар дээрэһээ хайр шулуу абажа, хэдэн арбан гектар газарай хүрьһэ һалгаагаа. Тэрэнэйнгээ түлөө «Буржелезобетон» яла түлэһэн байха.

Газар ашаглалга манай райондой хангалтагүй байдалтай. Ашаг үрэ багаар үгэдэг газар һайжаруулха, үһалуури хэхэ хэрэгтэ ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдадаг. Гэбэшье газарай хүрьһэн энээнһээ нэгэшье һайжарнагүйл. Районойнгоо гол зар дайдаар гүйлгэжэ ябахадаа, оршон тойронхи байгаалияа анхаралтайгаар адаглан хараа һаатнай, үндэр добонуудтай, гүнзэгы нүхэнэй малтагдаһан карьернүүд яһала олоор дайралдаха. Улаан-Удэ хотын элдэб предприятинууд газар малтажа, уурхайнуудые ашагладаг гээшэ. Зүгөөр тэдэ предприятинуудтай уурхайнуудаа зохид болгохо, тэндэхи газарые тэгшэлхэ, дээрэнь хара шорой адхажа, ногоо тариха гэжэ оролдоно гү? Үгыл ааб даа. Жэшээлхэдэ, «Буржелезобетон» нэгэдэл Сэлэнгын оёорһоо хайр шулуу абахадаа, хэды ехэ газарай хүрьһэ эбдээ гээшэб? Тус нэгэдэл Ивалгын совхоз-техникумэй газар дээрэһээ хайр шулуу абажа, хэдэн арбан гектар газарай хүрьһэ һалгаагаа. Тэрэнэйнгээ түлөө «Буржелезобетон» яла түлэһэн байха.

Гэбэшье тэрэ ялаһаа газарай хүрьһэнэй һайжарнагүйнь харамтай.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ химикадуудые хэрэглэлгэ газарта хэды ехэ хохидол хүргэдэг юм гээд зарим хүнүүдэй анхардаггүйнь харамтай. Олон ушарта минеральна үтэгжүүлгэ һайрамай уһантай урдажа, гол горхонууд соо орожо, һалхинда үлеэлгэжэл агаар бузарлана.

Минеральна үтэгжүүлгэ муугаар хадагалагдана. Юундэб гэхэдэ, колхоз, совхозууд складуудгүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Халюутын совхоздо уһалууриин системын гол хананабтай зэргэлэн, минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха сарай баригданхай. «Заветы Ильича» совхоздо мүн лэ тиимэрхүү байдал дайралдана. Үтэгжүүлгэ хадагалха ажахынууд хоорондын склад барилга унжагайржа байнаар.

Байгаали хамгаалха асуудалаар арадай хиналтын комитет арадай депутадуудай Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудтай, байгаали хамгаалха талаар районой бүлгэмтэй нягта холбоо байгуулха, хамтын хүсөөр шалгалтануудые хэдэг болохо эзргэтэй.

Байгаали хамгаалха асуудалда арадай хинагшад, мүн олониитын түлөөлэгшэд онсо анхарал хандуулха үялгатай. Юундэб гэхэдэ, энэмнай совет хүнүүдэй элүүрые хамгаалгын асуудалтай нягта холбоотой ха юм.

А. БЕЛОКОЛОДОВ,
Ивалгын районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

Врач-терапевт Намсарай Намданович Жамьянов Загарай һууринда үнинэй ажаллана. Тэрэ энэрхы зөөлэн зангаараа, уран эмшэ гарнуудаараа зоной дура буляаһан гээшэ. Нүхэрынь Надежда Бадмажаповна мүн лэ врач, фтизиатр мэргэжэлтэй юм. Энэ гэр бүлэ хоёр үхибүүтэй. Энхэргэн мэзхэйгээр эдэнэр үбшэнтэндэ хандажа, эмшэнэй нэрэ хүндэ дээгүүр үргэжэ, ажалшадай зүгһөө баяр баясхаланда хүртэжэ ябадаг юм.

В. ГЫПЫЛОВЭЙ фото.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

...ХИМ ДҮНГҮҮДГЭЙ

...олонхинь лэ түрэл... ...эрхилэн ажалые ...шуу. Юундэб гэбэл, ...ар наһанһаа гэртэ... ...жа, ажалай һургаал ...хожомоо наһа... ...эргэжэл шэлэхэдэнь ...ажалша түрүү мал... ...бүүд баһал эхэ эсэ... ...ы замые үргэлжэ... ...эрэшэлэн «Комму... ...лхозой Балшаргана... ...н Н. Ж. Унжуевай ...не харахада, тэрэ эдэбхитэй бэрхэ малшадай тоодо оролсоно.

Партиин гэшүүн нүхэрнай далаад онуудай һүүл багаар малшан боложо, мал адуулжа, манажа эхилээ. Энэнь бэеэ дааһан ажалайнь түрүүшын алхамууд болоһон байна.

Энэ нүхэр 200-гаад толгой һарлаг харууһална. Жэлэй эхинһээ һайн дүнгүүдые түйлаа.

Г. ДМИТРИЕВ.

Ахын район.

Прасковья Степановна Табдаева хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудта ажаллажа эхилһээр 30 шахуу жэл болобо. Тэрэ 25 жэлэй саада тээ Захааминай райондо нүүжэ ерэһэн юм. Мүнөө «Бурятбыттрикотаж» нэгэдэлэй Захааминай филиалда Прасковья Степановна бригадираар ажаллана. Тэрэ бэрхэ мастер байхаһаа гадна нинтын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг юм.

Б. ТАБДАЕВАЙ фото.

...ҮН БҮХЭНЭЙ ...ША ТУҺАДА

...ртохи гүрэнэй бан... ...лмэриие нарижуул... ...пар и болон прави... ...аб һан шидхэбэ... ...ССР-эй нөөсэлэлгын ...бүулгые саашаа... ...арга боложмо ...Ажахын тоо... ...бригадна гурим ...ашаар зониие ...түлөө харюусалга ...Зондо мүнгэ урь... ...процеттэй серти... ...не худалдаха, авто... ...дые шүүхэ болон ...сэлэлгын шэнэ түхэл ...нэбтэрүүлэгдэнэ. ...лгын банкын чековэ ...ргэнөөр хэрэглэгдэ... ...дээрээ манай рес... ...7 мянган шахуу хүн ...бтэрнүүдтэй болон... ...эр гар дээрээ мүн... ...үйгөөр худалдажа ...мэнэйнгээ түлөө че... ...эг байна бшуу.

АССР-эй нөөсэ... ...нкын эмхи зургаа... ...ондо зоной мүнгэеэ ...н хэмжээе дээшэ... ...даа. Арбан хоёр... ...н жэлэй 3 жэлэй ...оной нөөсэлһэн мүн... ...киллиин түхэригөөр ...онь арбан нэгэдэхи ...хидэ орходоо 2,1 ...эшэ. Бухыдөө нөө... ...ссануудта 800 мил... ...ирһөө үлүү мүнгэн ...ишэд ба алба хаагаа ...гэ гартань үгэнгүй... ...лэлгын банкнуудта... ...р гар дээрээ мүн... ...ргэ гартань үгэнгүйгөөр нөөсэлэлгын банкнаа абаха хэрэг Загарайн, Хэжэнгын, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Захааминай, Прибайкалиин районуудта, мүн Улаан-Удэдэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Советдэй, энэ асуудалаар абтаһан тогтоолой байбашье, Баргажанай, Зэдын, Яруунын, Түнхэнэй районой Советүүдэй гүйсэдкомууд нөөсэлэлгын банкнаа салин хүлһээ абаха ябадалые нэбтэрүүлнэгүй. Тиихэдэ авиазаводой, ЗММК-гай, «Теплоприбор», «Электромашина» заводуудай, «Бурятферммаш» нэгэдэлэй, Зүүн Сибириин түмэр замай отделениин хүтэлбэрилэгшэд, ажалша коллективүүдэй советүүд, профсоюзай комитедүүд салин хүлһээ абаха шэнэ онол арга нэбтэрүүлнэгүй. Энэнь гайхалтай.

Салин хүлһээ нөөсэлэлгын банкнаа абаха гурим гэр бүлэдэ ехэ таарамжатай. Тэдэнэр нөөсэлэлгынгээ дэбтэр соо хэрэгтэй мүнгэеэ абаха, үнэтэй сэнтэй юумэ абахын тула мүнгэеэ суглуулха арга-тай байна. Тиихэлээрээ энэнь хүн бүхэндэ аша туһатай гэжэ хэлэхэ эрхэтэйбди.

2000 он хүрэтэр ороной хүдэлмэришэд ба алба хаагшад бултадаа салин хүлһэеэ нөөсэлэлгын кассаһаа абадаг болоод байха ёһотой.

Партийна, совет, профсоюзай органуудай туһаламжаар энэ зорилго бэелүүлэгдэхэ байха гэжэ нөөсэлэлгын банкын Буряадай республиканска управлени тоолоно.

С. МОНИЕВ,
республикын нөөсэлэлгын банкын таһагай начальник.

БУЛТА ПОЛИДО ГАРАА

...ЖСК (Ленинградска... Овощ ургуулха та... ...» нэгэдэлэй захир... ...ранууд:ай үүдэнүүд ...шье үгы, булта по... ...» гэжэ бэшэхээр. ...хүн зоной туһа... ...хододоо найдадаг овощ ургуулдаг ажахынууд мүнөө жэлдэ хүшэр хүндэ байдалда сооноой, — гэжэ «Ручьи» нэгэдэлэй генеральна директор В. Пашинский хөөрэнэ.— Хотын хүн зониие витаминтай продукцяэр хангахын тула ехэ талмай дээрэ овощ тариһан байгаабди. Теэд тэрэнэй хойноһоо харууһалжа, ургаса хуряажа хүшэрнэгүйбди.

Ургаса хуряахын тула, Ленинградай, дүтэ шадархи городууд болон тосхонуудай хүн зондо тэдэнэр хандажа, овощой участогуудые арендэдэ абахые дурадхаа юм.

СОВЕТ УРАН ЗУРААШАДАЙ ВЫСТАВКЭ

СТРАСБУРГ. Франциин тус хотодо совет мүнөө үеын уран зураашадай бүтээлнүүдэй выставкэ нэгэдэбэ. Тэрэ Страсбургын мэрнин үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн байна.

Отель-де Вилль гэжэ хуушанай ордон соохи уужам зал соо 7 зураашын: Б. Захаровай, Ф. Инфантэ-Араная, И. Кабаковой, Л. Лазарешвилиин, Н. Овчинниковай, И. Чуйковой, Э. Штейнбергын бүтээлнүүд дэлгээгдэнэ.

Выставкые нээлгын үедэ Страсбургын мэр Катрин Тротманн үгэ хэлэхэдэ, М. С. Горбачевой албаная хэрэгээр ерэлгэтэй дашарамдуулан нэгэдэһэн тус выставкэ ганса соёлой бэшэ, мүн политическэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоно, юуб гэхэдэ, Европын экономическа нэгэдэлэй хэмжээн соо байгуулагдаһан Европо зүүнэй оронуудта нэгэдэнги байха зэргэтэй гэбэ.

Совет хүтэлбэрилэгшын айлшалалга, Европын Совет дээрэ хэлэһэн үгэнүүдынь СССР-эй ба Баруун Европын хүсэ ехэтэй эмхиин хоорондо харилсаа холбоо үргэдхэхэ аргатай байһандань найданаб гэжэ Европын Соведэй Генеральна секретарь Катрин Лалюмьер ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ.

ТАСС · АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

ГАДААДЫН ХЭБЛЭЛ, ТЕЛЕВИДЕНИ МЭДЭЭСЭНЭ

Гадаадын газетэнүүд болон телевиденин шэнэ һониной дамжуулганууд М. С. Горбачевой Франциде ошоод байһан тухай олохон материалнуудые зорюулна. Дээдын хэмжээндэ болоһон совет-француз хөөрэлдөөнүүд тухай, совет хүтэлбэрилэгшын француз интеллигенциин түлөөлэгшэдтэй уулзалга тухай репортажнуудые толилогдоно. Дамжуулагдана, М. С. Горбачев Ф. Миттеран хоёрой үнэргэгэн пресс-конференции гадаадын журналистнуудай халуун анхарал татана.

«Париж—Москва: бүхы шэглэлээр һайжаруулга» гэһэн гарпаг доро Франциин «Либерасьон» газетэ совет үндэр айлшанай ерээд байһан тухай бүлэг материалнуудые хэблэбэ. Бүхы юумэн политическэ хүсэлэл эрмэлзэлгэһээ дулдыдана, тиимэ хүсэлэл Парижданьше, Москвадаашье бии гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

«Барометр манай харилсаануудые «сэлмэг» гэжэ харуулна» гээд Франциин «Эко» газетэ бэшэһэн байна. Политическэ олохон асуудалнуудаар хоёр гүрэнэй хараа бодолой адли байһан тухай СССР-эй ба Франциин хамтын мэдүүлгэ гэрнэлнэ гэжэ газетэ онсолон заагаа. «1985 ондо М. С. Горбачевой Францида ерэхэдэнь, совет шэнэ хүтэлбэрилэгшэтэй танилсалга болоһон байбал, мүнөө тэрэнэй Парижда ерээд байһан ушар манай хоёр ороной хоорондохи харилсаануудай һайн байһые гэршэлнэ» гэжэ тус газетэ үргэлжэлүүлнэн байха юм.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар совет президент ургашаа хараатай байһанаа харуулбашье, дүтын зайда хэрэглэгдэдэг ракетэнүүд тухай урид хэлэһэн үгэнүүдээ дабтаа, юуб гэхэдэ, НАТОда ородог оронуудай олонхинь тэдэнэ хороохо дурагүй байна бшуу гэжэ «Монд» газетэ тэмдэглэбэ.

«Хамтын оролдолгоор аюулгүй амгалан байдалда» гэһэн гаршаг доро Болгариин «Работническо дело» газетэ Франциһаа хэгдэнэн репортаж толилоо. ЧССР-эй газетэнүүд, радио болон телевидени совет хүтэлбэрилэгшэтэй уулзалгын хани ёһоной оршониие тэмдэглэнэ, М. С. Горбачев тухай парижайхидай хэлэһэн дулаан үгэнүүдые дурдана.

«Иран-контрас» гэжэ ябуулгада хабаадагша Оливер Нортые сүүдлэһэн тухай ехэ материал «Вашингтон пост» хэблэһэн байна. Холбоото Штадуудай «президент Рейганэй болон дээдын зиндаагай бусад хүтэлбэрилэгшэдэй захиралтануудые оролдосотойгоор дүүргэдэг байгааб» гэжэ сүүдэй засседаниин үедэ США-гай Аюулгүйе сахидаг национальна соведэй гэшүүн байһан Норт мэдэрээ гэжэ газетэ бэшэбэ.

БААТАРНУУДАЙ ЗАМААР

Зураглал

— Ахалагша сержант Бартаев, Н-скэ хүүргэ сахиһан хоёр дзот тэһэлээд, хэлэ асарагты! — гэһэн захиралта взводой командир лейтенант Буравин үгэбэ.— Отделениһээ эгээл найдамтай сэрэгшэдые аба. Үглөөнэй найман сагта даабарияа дүүргэһэн тухайгаа элидхэхэт! — гээд, тэрэ дайшалхы карта урдань дэлгэбэ.

Түмэр бетоноор хэгдэһэн тэдэ дзодууд соо пулемедууд тодхоотой, хүүргэ дээгүүр манай сэрэгүүдэй гарахада, хоёр тээһээнь буудаха зорилготой байһан гэхэ. Шадаал һаа бага гаргашатайгаар, «шуһагүйгөөр» тэрэ хатуу «хэрэм» усадхаха зорилго ахалагша сержант Бартаевай, тэрэнэй дайшалхы нүхэдэй урда табигдаа ха юм.

Аха дүү Василий, Иван Шершовтон Дондок Дондуков гурбан нэгэ бүлэг боложо, дайсадай дзодто добтолхо, Сергей Дугарович Михаил Захаренко хоёр нүгөөдыень тэнэлхэ зорилго урдаа табинхай.

...һарата һуни, «сэзжэ тулама» саһан. Хүхэ шонын хүлдэмэ хүйтэн бэшэшье һаа, саагуураа, хүнэй гол ами мүльһөөр хайраһан һүрөөтэй жэхүүн байдал. Саһан малгай үмдэнэн дайсадай дзот һарын толондо үлэ мэдэгхэнээр тобойно. Тиимэшье холо бэшэ, аюултайшье гээшэнь!.. «Оһолдо оойор үгы» гэжэ нютагайнгаа үбгэдэй хэлсэдэг үгэнүүдые дахинаа тодоор дуулахадал гэнэ. Үшөө тиихэдэ мойһоной сэсэгээр хангал татаһан Жэмһэг — тоонто нютаг һанаанда ороодхино.

— Хайрата эхэ, эсэгын аза жаргалда... Эхэ нютагайм үндэр үбгэд, баатарай хүсэ үршөөгыт,— гэжэ Сергей Бартаев сээжэ соогоо зальбарна.

— Нүхэр командир, яахамнайб?— Захаренко шэхэндэнь шэбэнэбэ.— Нэгэ зааха хүдэлхэмнай гү, али?..

Эгээл энэ үедэ дзот соохоо нэгэ хүн гараад, манай сэрэгшэдые хаанабши гэһэндэл сэхэ урдаһаань ерэбэ. Бартаев Захаренко хоёр саһа руу хорошобо.

— Хажуудаа хүрэтэр ерүүлэе,— гэжэ ахамад сержант нүхэртөө хандаба.

— Хүнэй дүтэлхэ тума һүүдэрынь улам-улам ургажа, айхабтар һүрөөтэйгөөр үзэгдэнэ. Дайсанаа саһа руу сохин унагаажа, гар хүлыень хүлеэд абаба. Удаань үнөөхи дзодтоо дүтэлжэ тэһэлэмсээрнь, нүгөө талынь дзот баһал дэлбэржэ, хумхиин тооһондол хиидээ һэн. Тиигэжэ Сергей Дугарович Бартаевай сэрэгшэд дайшалхы даабарияа дүүргээд, үглөөнэй зургаан саг боложо байхада, командиртаа элидхээ һэн. Тиигэжэ, тэдэнэй түмэр хүүргын «хаалга» нээһэнэй ашаар, сэрэгэй эшелонуудые шэрэһэн поезднууд үглөөнэй 9 сагһаа түмэр замаар баруулжаа гаража эхилээ бэлэй. Энэ шэн габьяагайнгаа түлөө Сергей Дугарович Бартаев 1940 оной майн 5-да Дайшалхы Улаан Тугай орденоор, нэрэ алдарыень һиилэһэн часаар, Хүндэлэтэй грамотаар шагнагдаа бэлэй.

Үнэргэһэн дайнда сагаан финнүүд «кукушканууды*е» ехээр хэрэглэжэ, манай сэрэгшэдые хорооһон гэхэ. Тиихэдэ Сергей Дугарович тэдэ «кукушкануудтай» тэмсэжэ, яһала ехэ дүршэлтэй болоһон ябаа.

Сагаан финнүүдтэй болоһон «дайгаа даража, дархан солоёо мандуулһан» баатар ахымнай дүшэн оной хабар Москвада ерэхэдэнь, Буряадаймнай искусствын декада боложо байгаа бэлэй. Тиихэдэ Сергей Дугарович түрэл нютагһаа ургажа гараһан суута дуушад — Вера Дашеевна Лыгденоватай, Сэрэн Лопсонович Хоборковтой, солгёохон, соморхон шүлэгүүдэй автор Сыретор Зарбуевтай, аялга дуугаар баян хүгжэмтэй бэлигтэ композитор Дандар Дампилович Аюшеевтэй, декадын удамарша — Гомбо Цыбикович Бельгаевтай уулзахадаа, ехэ баяраар хүлгөө бэлэй.

Сэсэгүүдэй задаржа байһан үедэ Сергей Дугарович тоонто нютагаа, түрэһэн аха, дүүнэртээ бусажа ерэбэ. Хангай Түнхэниинь эрхэ хүбүүгээ мансылһан Эхэ шэнгеэр үбсүү сээжээрээ энхэржэ, уттаа бэлэй. Тэрэ уданшьегүй алтан мундаргынгаа ара тала—аягангын сроондо зоржо, Аха нютагай гүйсэдкомдо тусхай таһагые даагшаар ажаллаба: Арса жодоогоор, ая гангаар хангалтаһан нютагта заяата нүхэртээе зол жаргалаа бадаруулжа байтарнь, дайн дажар дахинаа эхилшоо һэн. Эхэ оронойнгоо, арад зоной-гоо айхабтар аюулда ороод байхада, Гэсэрэй ороһоо мордоһон сэрэгшэ нүхэдтээе хамта үнэр баян Бартайн Дугарай дүрбэн хүбүүн — эгээ ехэ ахань Сыретор Дугарович, багша Иван Дугарович, Сергей Дугарович, эгээ одхон Нима хүбүүн — үхэлтэ дайнай түймэр сарахаяа мордоһон юм, харин басагадынь — Сосор, һама-Сэрэн нютаг дээрээ ажаллажа үлэбэ.

Эгээ ехэ ахань — Сыретор Дугарович дүшэн хоёр ондо Сталинград шадар болоһон байлдаанда ами наһаяа үгэбэ.

Гушаад онуудта колхоз байгуулһан эдэбхитэдэй нэгэн — Сыретор Дугарович тэрэ хүлгөөтэ жэлнүүдтэ коммунис партиин гэшүүндэ абтаһан гэхэ. Тиигэжэ дайнда мордотороо колхоздоо бригадираар ажаллажа, тоонто нютагаа, хүн зонойнгоо ажабайдалые үргэлсэжэ ябаа һэн. Агууехэ Илалтын түлөө ами бэеэ хайрлангүй үргэһэн эрэлхэг баатарай эрхэ ганса Дулма басаган хайрата эсэгынгээ нэрэ, хүндые тооһогүй арюун сэбэрээр абажа ябана: гэрээр дүүрэн үхибүүдэйнгээ хүлынь дүрөөдэ, гарынь ганзагада хүргэхын тула «унаһан малгайгаа абаха» сүлөөгүй ажаллаа, ажабайдалаа үргэжэ ябана — түрэл соохозойнгоо Охор-Шэбэрэй фермэдэ һаалишанаар ажаллаха зуураа, жэлһээ жэлдэ үндэр амжалта туйлана. «Саяан» газетынгээ бюллетень соо Барьбуева Дулма Сыреторовнагай (нүхэрынь — Владимир Барьбуев) нэрэ, оборые заал һаа уншахалта даа.

Сергей Дугарович офицернүүдэй түргэн болзорой курса дүүргэһэнэйнгөө удаа, баруун-урда фронт гараа һэн. Стрелково взводой, удаань ротын командир болонхой дайшалхы шэн зоригой габьяа, ульгэр жэшээ сэрэгшэдтээ харуулан тэмсэһэн гэхэ. Дайшалхы нүхэдтээе хамта тэрэ Ворошиловград, Славянск, Краматорск хотонуудые, бүхы Запорожиин областиие фашистнуудһаа сүлөөлэлсөө. Сергей Дугарович Эсэгэ ороноо хамгаалгын нэгэдэхи шатын орденоор, «Шэн зоригой түлөө» медаляар шагнагдаһан алдартай.

Ахалагша лейтенант С. Д. Бартаев 1945 оной сентябриин 27-ной үглөөгүүр ротынгоо сэрэгүүдые онгосо, һаланууда-та һуулгажа, эгээл түрүүшын зэргэдэ Днепр мүрэниие тамаралсаба. Миномёдуудай, үхэр буунуудай һомоор Днепр мүрэн бусална. Дошхон мүрэнэй нүгөө эрьедэ дүтэлжэ ябатарнь, урдань гал сахилшоо һэн... Саашадаа эрэлхэг командир сэрэгэй госпитальдо мэдээ ороо һэн.

Эгээл тэрэ үедэ фашистнуудһаа Ленинградые хамгаалжа ябаһан Нима — одхон дүүнь хүндөөр шархатаа, 1926 ондо түрэһэн Нима Бартаев нэгэ наһа нэмэжэ байгаад, 1940 ондо Сэлэнгэ мүрэнэй пароходствын техническэ мэргэжэлэй училищида һуража байтараа, 1942 ондо сэрэгтэ зорижо мордоһон гэхэ. Арбан найман наһанайнгаа хонгор һайхан хаһа дэзрэ ябаа Нима хүбүүн «Шэн зоригой түлөө» медаляар шагнагдаа һэн. Эм домто аршаан булагуудһаа залуу хүнэй бэе хүсэтэй, тэнхээтэй тула ульгэр домогой баатар шэнги үдэр бүреэ үндыжэ, хонохо тумаа хүсэжэ эдэгэһэн юм. Удаань дахинаа сэрэгтээ ябахаар гуйлта табижа тоо туһагүй ябаһан гэхэ. Тиигэжэ тэрэ Манжуурай хилэ хүрөө юм. 1945 ондо хархис Японтониие һүнөөхэ хэрэгтэ оролсожо, Хайлар шадархи асари ехэ байлдаанда ороһон гэхэ. Отделениин 19-тэй командир Нима Бартаев залиндa дайрагдаһан залуу шэнэһэн шэнгеэр унаа юм. Одо һодынь үргэхэ одон шэнги дүүхэйдөө дураяа үргэжэ үрдеэгүй баатарнай иигэжэл унаа бэлэй...

III.

Сергей Дугарович бидэ хоёр хөөрэлдэнэбди. Нэгэмнай орон дээрээ хүлөө эльбэн һуна. Харин би ханада үлгөөтэй томо зурагһаа харасаяа һалгаанагүйб. Илалтын үдэр бүүлгуулһан зураг ха. Түхэл, шарайгаараа адлиханууд, бэе бэлигээрээшье баһал адли аха дүү хоёрой үбсүү сээжые олон орден, медальнууд шэмэглэнхэй.

— Эхэ, эсэгын дүрбэн хүбүүд соохоо хоёрынь ерээ һэмди,— гэжэ Сергей Дугарович хөөрэнэ. —Аха дүү хоёрнай дайнһаа ерээгүй бэлэй даа, харин Иван аха бидэ хоёр мэндэ бусажа, гэр бүлээ, ажахыгаа үргэхэ хубитай байгаа бэлэйбди,— наһажаал сэрэгшын иигэжэ хэлэн һуухада, гурбан жэлдэ эрдэм һургуулиин эхиие намда зааһан багшымни — Иван Дугаровичай уран хурса шарай, уян зөөлэн абари зан эли тодоор урдамни харагдана. Тоо бодолгошье, түүхэ, хэлэ бэшэг литература — адли тэгшээр хэлэхэ, ойлгуулха багшамни, мүнөө һанахадамни, ехэл бэлигтэй мэргэжэлтэ байгаа һэн. Хэшээлэй үнэгэрһэнэй удаа һуралцадайнгаа эхэ, эсэгындэ ошожо үхибүүдэйнь аяг зан тухай, һуралсал хэшээлдээ яажа хандадаг, һурадаг тухай хөөрэжэ, далита хүсэлыень үргэгшэ бэлэй. Тиихэдээ зарим һурагшадайнгаа ямар хэшээлдээ ядалдадаг тухай, яажа тэрээндэ туһалха, хумүүжүүлхэ тухай зүбшөөл, заабари үгэжэ удаан һуугша бэлэй.

Багшамни... Дүрбэн жэл соо дайнай гал һомон соогуур политругаар ябажа, хэдэн дахин шархатаашье һаа, найхан абари зангаа орхёогүй багшамни хэды олон үхибүүдые һургажа, хумүүжүүлжэ табяаб даа. Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багшын хүндэтэ нэрэ, зэргэдэ хүртэһэниинь Иван Дугаровичай аша габьяае баталаа бшуу.

...Айлшанайнгаа урда юундэ уһатаһан нюдөөрөө хаража байнабибди? — гэжэ Сергей Дугарович бэеэ баалажа, хүхюун солгёон аялгаар дүүгарба.— Ахатамнай долоон үринэрые һургажа, хумүүжүүлээ, гэрээр дүүрэн ашанар, зэзнүүдтэй болоо... Долгор бидэ хоёр баһал олон ашанар, зэзнэртэйбди. Хэхзеэ хэжэ, үргэхэеэ үргөөбди.

Эрэлхэг сэрэгшын дабхаряатай, нээмэл харсатай нюдэн соо задарһан шархынь үбшэн гурбан аха дүүнэрһээ гэзгдэһэн зүрхэнэйнь шарха, хэндэшье үшөө хэлэгдээгүй нюуса харагдахадал гэнэ.

Нүхэ-аад! Жэмэсээр, сэсэг ногоогоор баян Жэмһэг нютагаар айлшалжа ябаа һаа, эмтэй домтой аршаангуудһаань хүртэжэ, үбшэ зоболонгоо гээжэ, һайхан, хүсэтэй тэнхээтэй түхэлдөө орожо ябахадаа, хүндэмүүшэ, хухюун зугаатай хүбүүд, басагадаарнь ханилжа, нүхэсэжэ ябаа һаа, маанарай жаргалые аршалһан алдарта баатарнуудтань һайхан зүрхэ, сэдьхэлһээ һугэдэн дохижо гараарайгты. Ехэтэ гуйнаб.

Балдан ЯБЖАНОВ.

*) «Кукушканууд» —модон дээрэ гаража хараад, мэдүүлэнгүй ошожо байдаг мэргэн буудагшад.

УЛАСХООРОНДЫН КОНФЕРЕНЦИ

ПРАГА. «Газар дэлхэй дээрэ ажамидаралай бии бололгын шухала асуудалнууд» гэһэн темээр Чехословакиин нинслэл хотодо уласхоорондын конференци үнэргэгдэбэ. Дэлхэйн 24 гүрэнүүдэй 200 гаран эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа. Манай түби дэлхэй дээрэ ажамидаралай бии болоһон асуудалнуудта хабаатай элидхэлнүүд болон рефераддуудые 5 удэр зүбшэн хэлсээ.

СССР ТУХАЙ ОЛОНИИТЫН ҺАНАМЖА

РИМ. «Баруунай оронууд Горбачевто этигэлэ» гэһэн гаршаг доро Италида, Франциде, ФРГ-дэ ба Великобританида хэдэ хэдэн тусхай эмхинүүдэй үнэргэгэн олониитын һанамжые асуултын дүнгүүдые долоон хоногтоо нэгэ дахин гарадаг «Экспессо» гэһэн итальян газетэ толилһон байгаа.

Эдэ оронуудай хүн зон Советскэ Союзда, тобшолон хэлэбэл, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээгдые болоулалгада шэглүүлэгдэһэн политикада ехээр этигэдэг болоо гэжэ шэнжэлэлгын дүнгүүд харуулаа. «Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээгдые зогсоохо гэжэ М. С. Горбачев үнэхөөрөө оролдоно гэжэ тоолоно гүт?» гэһэн асуудалда ФРГ-гэй хүн зоной 75 процентнь, британиинхидай 74 процентнь, италиинхидай 65 процентнь ба французуудай 41 процентнь зүбшөөһэн харюу үгэһэн байна. Хоёр жэлэй саада тээ ФРГ-дэ ба Англида энэ тоо, баримта оройдоол 31 процент байһан юм.

«Совет сэрэгэй аюулай» бага болоходо. Баруунай оронууд сэрэгэй гаргашануудые хороохонь гээшэ гү гэһэн асуудалда ФРГ-эй хүн зоной 66 процентнь, италиинхидай 59 процентнь, англиинхидай 43 процентнь ба французуудай 34 процентнь зүбшөөһэн харюу үгэһэн байна. «Зүүн тээһээ аюулай» бага болоошье һаань. Баруунай оронуудай сэрэгэй гаргашануудые мүнөөнэй хэмжээндэ үлөөхэ хэрэгтэй гэжэ эдэ оронуудай зарим хүнүүд тоолоно.

ҮНЭТЭ БЭЛЭГҮҮД

Хяагтын В. А. Обручевой нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейн хүдэлмэрилэгшэ Г. Б. Гендунов урда үеын түрүү үзэл бодолтой декабристнуудтай нягта холбоотой хүнэсүүд А. М. Лушниковай, В. Н. Сабашниковай үри hадаhануудтай Москва хотодо уулзажа, хөөрэлдэhэн байна. Эдэ гэр бүлэнүүдhээ урган гараhан эрдэмтэд ба врачнууд, журналистнууд ба багшанар, архитекторнууд ба искусство шэнжэлэгшэд орон доторшье, хари гүрэнүүдээршье таранхай юм.

А. М. Лушниковай гуша басаган Е. А. Маштакова Хяагтын музейдэ урданай долоон зуугаад фото-зурагуудые дамжуулба. Троицкосавск хотые, Хяагта слободае, hүмэнүүдые, hуралсалай гэр байшангуудые харуулhан дүрэ зурагууд түүхэ шэнжэлэгшэдтэ, архитекторнүүдтэ туhатай байха бшуу.

В. Н. Сабашниковай аша басаган, үхибүүдтэ зорюулжа ном бэшэдэг уран зохёолшо Н. М. Артюхова тус музейдэ өөрынгөө бэшэhэн номуудые ба гэр бүлынгөө фото-зурагуудые бэлэглэбэ. Дэлхэйн нэгэдэхи дайнай үедэ буряад зоной мүнгэ зөөри суглуулжа, бүридхэhэн эмшэлэгшэдэй отрядай гэшүүдэй дүрэ зурагууд тэрэнэй гэртэ бии. Ном хэблэхэ хэрэгые мүнгэ зөөреэр хангадаг хүнеэс М. В. Сабашников энэ отрядые ударидадаг байгаа. Тэрэнэй басаган Мария Водовозова Росси соо түрүүшынхиеэ зүбшөөлгэтэйгөөр В. И. Ленинэй хүдэлмэринүүдые хэблэhэн юм. Тус отрядай ажаябуулгада Забайкалиин буряадуудhаа этигэмжэтэ нюур, Ехэ-Нуга нютагта ажаhууhан, эрдэм дэлгэрүүлэгшэ ба оршуулагша Р. Б. Бимбаев хабаададаг байhан юм.

Е. СУРМАЧ.

ТУҺАТАЙ hУРАЛСАЛ

Улаан-Удын авиационно заводой техническэ hуралсалай таhаг цехүүдэй, таhагуудай ажалша коллективүүдэй советүүдэй (СТК) түрүүлэгшэнэрэй hуралсал эмхидхэбэ. Тус hуралсалай зорилгонь—хүтэлбэрилэгшэдэй экономическа ба юридическэ талаар эрдэм мэдэсыень дээшэлүүлхэ зорилго болоно.

Хүтэлбэрилэгшэд Гүрэнэй предприяти тухай Хуулитай танилсаа, хубилган шэнэдхэлгын үедэ ажалша коллективүүдэй үүргын дээшэлүүлэгдэhэн тухай, өөhэдөө өөhэдыгөө хүтэлбэрилгые яажа хүгжөөхэб гэхэ мэтын темэтэй hонин лекцинүүдые шагнаа.

Заводой профкомой түрүүлэгшын орлогшо Ю. Ф. Коломин ба инструктор Н. А. Яковлева ажалша коллективэй советэй хүдэлмэрине яагаад эмхидхэхэб гэжэ хөөрөө.

Предприятие хүтэлбэрилгэ, тэрэнэй ажалые түсэблэлгэ тухай заводой директор Ю. Н. Кравцов хөөржэ үгэбэ. Өөhэдөө өөhэд өөрынгөө мүнгэ зөөреэр хангадаг ажалай гурим тухай заводой ахалагша экономист Д. П. Дунаев hонирхолтойгоор хэлэбэ. Заводой юридическэ таhагай юрисконсульт Н. Д. Бубеевае суглараг шад мүн лэ анхаралтайгаар шагнаа.

Г. ЕЛИСЕЕВА.

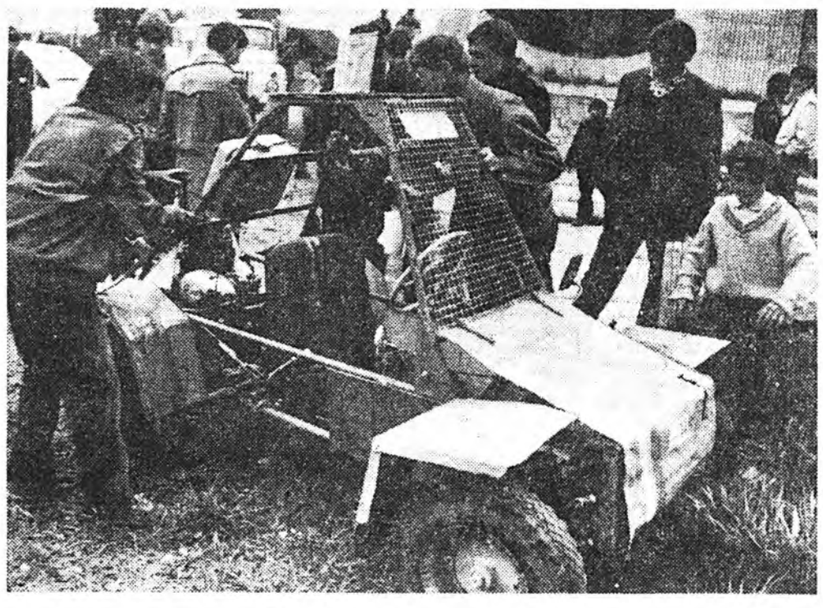

Улаан-Удэ хотодо эдир технигүүдэй дунда республикын слет үнгэргэгдөө hэн. Слёдто хамтадаа 19 команда хабаадажа, өөhэд өөhэдынгөө урлаhан зүйлнүүдые харуулаа юм. Эдэнэрэй асарhан экспонадуудай дунда үхибүүдэй ухаан бодолоо гүйлгэжэ, уран гараар бүтээhэн заахан трактор, экскаватор, бульдозер, косилка, анзаhан, hүри хаяха тухеэрэлгэ болон бусад хүдөө ажахын хэрэгсэлнүүд олон байба.

Советскэ районой Серовой нэрэмжэтэ Пионернүүдэй ордоной техническэ кружогой гэшүүдэй бүтээhэн заахан трактор олондо hайшаагдаа.

Слёдой дүн гаргахада, Советскэ, Загарайн, Железнодорожно районуудай командануд түрүүшын гурбан hуури ээзлээ. Слёдто хабаадагшад Улаан-Удын заводуудта экскурсиар ошоhон, кино, театрнуудта орожо уран hайханай фильм, зүжэгүүдые хараhан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ районой hурагшадай зохёоhон тухеэрэлгэнүүд харуулагдана.

Ю. АВАЧЕВОЙ фото.

БАЯРАЙ БЭШЭГ

«Өөhэдынгөө бүтээлнүүдые нютагай отделениин жасада дамжуулан үгэhэндэтнай үнэн зурхэнэй баяр баясхалан хүргэнэбди» гэhэн амаршалгын бэшэг Бухэроссин соёлой фондын правлениhээ республикын уран зураашад — РСФСР-эй арадай уран зураша Александра Никитична Сахаровская, залуушуул Валентин Базаров, Доржи Пурбуев гэгшэдэй нэрэ дээрэ ерэбэ.

Үнгэрэгшэ жилдэ Бухэроссин соёлой жасын Буряадай отделени уран зураашадай бүтээлнүүдые суглуулна гэжэ дуулаhан эдэнэр өөhэдынгөө зурагуудые асаржа үгэhэн байгаа. Удаань эдэнэрэй үгэhэн уран зурагууд Москва хото эльгээгдэжэ, Бухэроссин соёлой жасын выставкэдэ табигдаhан юм. Тиигэжэ Россин бухы нютаг нугануудhаа эльгээгдэhэн аяар дүрбэн мянганhаа дээшэ уран гоё зурагууд выставкэдэ орожо, хараг шадые ехэтэ урмашуулаа ха юм.

Саашадаа эдэ зурагууд соёлой байшан, клубуудта, hургуули, библиотекэнүүд соо табигдажа, олондо hайшаагдахань дамжагүй.

Республикын Уран зураашадай холбооной гэшүүдэй хамтын суглаан дээрэ баяр баясхалан хүргэhэн энэ бэшэг Александра Сахаровская, Валентин Базаров, Доржи Пурбуев гэгшэдтэ барюулагдаа.

Ю. БУДАЕВ.

АЛТАН ТҮРЭ

Захааминай районой Дүтэлүүр нютагта ажаhуудаг Дарима Хандажаповна ба Очир Намсараевич Аюшеевтэн гэр бүлэ болоhоонойнгоо 50 жилэй ой — алтан түрэеэ наадаба.

...1939 ондо эдэ хоёр Сахир нютагта түрэеэ хэhэн юм. Тиихэдээ Очир Намсараевич арадай эрдэм hуралсалай районой таhагта хүдэлмэрилжэ байгаа. Хяагтын багшанарай училищи дүүргэжэ, Хужар, удаань Улэгшэн нютагуудта багшалаа юм. Тэндэhээ сэрэгэй албанда мордоо hэн. Үбдэжэ, 1942 ондо Очир Намсараевич гэртээ бусаа бэлэй.

Санага нютагта арадай эрдэм hуралсалай районой таhагта хүдэлмэрилөө, удаань партийна хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэжэ, КПСС-эй райкомой секретариар томилогдоо hэн. 1949 ондо «хара хирээгэй» hүйдхэлтэ үе сагай заршамаар, Очир Намсараевич «арадай дайсадтай холбоотой байба» гүүлэжэ, ажалhаа гаргагдаа hэн. Түрэл колхоздоо бусажа, бухгалтераар, экономистаар, прорабаар хүдэлөө. Дарима Хандажаповна мүн лэ түрэл ажахыдаа хүдэлөө, үхибүүдээ үндылгөө.

— Манай ажабайдал зоной нюдэн дээрэл үнгэрнэ гүб даа. 6 үхибүүтэй, 18 ашатай, 5 гушатайбди. Ехэ хүбүүн Борис-най Яхадай АССР-тэ хорин гаран жилэй туршада экономистаар хүдэлмэрилнэ. Света түрэл ажахыдаа ахалагша бухгалтер. Сергей совхоздоо ажал хэдэг. Юра, Тамара, ба Гена Улаан-Удэдэ ажаhуудаг, —гэнэ Дарима Хандажаповна.

Үргэн, салуу гэртэнь энэ үдэр ехэ хүхюутэй, сэнгэлиг байгаа hэн. Түрэлхидынь, үхи хүүгэдынь, аша, гушанарынь, хүршэнэрынь тэдэ хоёрто жаргалтай ажаhуухыень хүсөө.

М. ГОНЧИКОВ.

СУУТА ДЕКАБРИСТЫН ОЙДО

Декабристнуудай гэр-музейдэ «Бестужевай уншалганууд» гэhэн темээр научно-практическа конференци үнгэргэгдэбэ. Николай Бестужевай түрэhөөр 200 жилэй ойдо зорюулагдаhан hайндэртэ бэлэдхэл ямараар ябуулагданаб, Селенгинскдэ заповедниглые байгуулха тухай асуудалнуудтус конференци дээрэ зубшэн хэлсэгдээ. Декабристнуудай ажаябуулгые шэнжэлдэг эрдэмтэд олоор нишэ ерээ юм. Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй доцент С. Ф. Коваль, Красноярск хотодо байгуулагдаха декабристнуудай музейн проектын автор Т. С. Комарова, декабристнуудай Шэтын музейн филиалые даагша Н. С. Козлова гэгшэд hонирхолтой элидхэлнүүдые хэбэ. Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай библиотековедениин кафедрын багша В. В. Гапоненко, тэрэнэй шабинар-студентнүүд мүн лэ hонирхолтой мэдээсэлнүүдые дуулгаба. Эдэнэр «Альтаир» гэжэ клуб байгуулжа, эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэри ехэ эршэмтэйгээр, саг үргэлжэ, сог залитайгаар ябуулдаг юм. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай багша В. Б. Бахаев тус уншалганууда хабаадажа, декабристнуудай ажаябуулга, байдал, хуби заяан тухайнь олон тодорхойлолтонуудые хэлэбэ.

Конференцидэ хабаадагшад декабристнуудай мемориал, Селенгинскдэ байгуулагдаха заповедниг-ай памятнигуудые ошожо хараа. Удаань эдэнэр хүгжэмэй-литературна салондо уригдажа, «Нэгэ шухаг зүйлэй hонирхолтой түүхэ» гэhэн хөөрөө шагнаба.

С. АЮШЕЕВ.

Сэлэнгын район.

ХОЁРЫНЬ ТҮРҮҮЛНЭ

Советскэ Союзай Герой Сергей Орешковэй нэрэмжэтэ паркын шатарай клуб соо сэрэгэй ба ажалай ветерануудай дунда шатараар мүрысөөн эхилээ hэн. Мүнөө табан наадан үнгэргэгдэнхэй. Мүрысөөндэ 32 шатаршан хабаадана. Нэгэдэхинээ гурбадахи наадан хүрэтэр Борис Баглаев, Бато Мункоев ба Виктор Назимов гэгшэд hайнаар наадажа, тус тустаа гурбан очкотой болоhон юм. Харин дүрбэдэхи үүлзалгада В. Назимов Б. Баглаев хоёр наадаа. Эндэ Баглаевынь муугаар эхилжэ, ноёниинь шанга добтолгодо оробо. Тиин яаха аргагүй болоходоо, «шүүгдэзб» гэхэ баатай болобо. Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаhан Бато Мункоев Бато Цыренды-ыковые балай ехэ ушарал гаргангүй шүүжэ, түрүүлжэ ябаhан мүрөө алдабагүй. Табадахи нааданда Б. Мункоев ба В. Назимов хоёр өөр хоорондоо наадахадаа, арбан долоон ябадал хээд тэнсэбэ.

Энэ үедэ Доржи Бурхинов Валерий Сахиновые, Юрий Краснов Илья Шиюнчиниие, Виктор Олзоев Б. Баглаевые шүүбэ.

Табан нааданай hүүлээр Б. Мункоев Виктор Назимов хоёр табаниhаа 4,5 очкотой түрүүлжэ ябана. Эдэнэрэй хойноhоо Д. Бурхинов, Ю. Краснов, В. Талханов ба Виктор Олзоев гэгшэд дүрбэн очкотой болобо.

Л. ГАРМАЕВА,
ахамад судья.

УНДАЛУУЛБА

Байгша оной июнь hарада сагай уларил урда жэлнүүдэй-хиhээ hэрюубтэр гэхэ гү, али 1—2 градусаар хүйтэн байба. Энэ үедэ республикын баруун-урда нютагуудаар хура бороон ороhон, бусадтань хуурай, hалхитай үдэрнүүд үзэгдөө.

hарын hүүлшын хоёр, мүн июль hарын түрүүшын үдэрнүүдтэ ааяма халуун боложо, зарим нютагуудта 27—34 градус дулаан болоо юм. Июлиин 3-най hүни Эрхүүгэй область, манай республика руу баруун-хойто зүгhөө hалхитай, хүйтэн уларил ерэжэ, зарим нютагуудта хура бороон, аадар ороhон байгаа. Тиихэдэ июлиин 5-hаа 7 болотор республика дотор хура бороо элбэгээр орожо, гандажа захалhан тарыаланд, сабшалан, бэлшээрийн газарнуудые ундалуулба. Энэ үе соо Романовкада — 54, Хэжэнгэдэ — 34, Нижнеангарскда, Захааминда, Баргажанай-Адагта, Баргажанда, Хурамхаанда, Орлигто, Хяагтада, Нарhатада, Петропавловкада, Хоридо 10-hаа 31 миллиметр хүрэтэр хура бороо оробо. Хура бороогой hүүлээр Зэдэ голой, мүн Баунтын районой гол, горхонуудай уhан нэмэжэ, набтар газарнууд үерэй уhанда абтаба.

Хэнэйшье мэдэhээр, июль hарада манай республикада эгээл халуун үдэрнүүд болодог гээшэ. Байгша ондо июль hарада халуун байха, хура бороон орохоор, аадарлахаар хүлеэгдэнэ. hарын хоёрдохи арбан хоногой hүүл тээ, гурбадахи арбан хоногой зхиндэ хура бороо орохо, аадарлаха юм. hүниндее 13, зарим нютагуудта—8, республикын хойто районуудта 3—4, үдэртөө 23—25, заримдаа 29—35 градус хүрэтэр халуун болохоор багсаагдана.

БАМ-ай Буряадай участогуудаар дунда зэргээр 14—17, градус дулаан, Муя шадарай нютагуудта урда жэлнүүдэйхиhээ 1—2 градусаар хүйтэн байха юм. hарын туршада хура бороон элбэгжэхэ, аадарлаха.

В. БРЮХАНОВА,
Улаан-Удын гидрометобсерваториин таhагые даагша.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ВОСКРЕСЕНИ, 9
ЗАГАhАШАНАЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.15 — Ритмическэ гимнастика. 9.50—«Спортлотогой» тираж. 10.00 — Эртэ үглөөнhөө. 11.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.00 — «Углөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.30 — «Дэлхэйе тойрон». 13.30 — «Дуун-89». 13.45—Пхеньяндахи Залуушуул болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн XIII фестивалиин дневник. 14.30—Уран шулэгэй долгин дээрэ. 14.35 — «Хүгжэмтэ кноск». 15.05 — «Элүүр энхэ байлгаа». 15.50—Нэмэл үүдэнүүдэй үдэр. 16.35 — Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «hолонго» гэhэн улаасхоорондын VIII фестиваль. «Уянгата дуун». (Монгол). 17.15 — «Худөөгэй ажал хэрэгүүд». 18.15—Улаасхоорондын шэнжэлэл. 19.00 — Пхеньяндахи Залуушуул болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн XIII фестивалиин дүүрэлгэ. 22.00—Время. 22.35 — Амар сайн, доктор! 22.50 — Эстрадна дуу гүйсэдхэдэг залуушуулай «Юрмала-89» бүхэсоюзна IV конкурсын дүүрэлгэ. Лауреадуудай түгэсхэлэй концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты!» 9.15—«Плохой, хороший человек»—уран hайханай фильм. 10.55—Телеочерк. 11.15—«Хэрбээ та тэды хүрөө hаа...» 12.00 — «Суурян: долоон хоногой үилэ 12.15 — Баримтата — фильм-зүжэг. 15.5 чая Россия» — уран фильм 1-дэхи, 2-д 17.50 — Шэнэ hони Загаhашанай үдэрт тата фильм. 18.50 Уимблдонско турн Киносерпантин. 1-д 20.45 — «Амгалан багашуул!» 21.00—К тич. 2-дохи дубль. мя. 22.35 — Амар тоо! 22.50—Киносер дахи дубль. «Кров ва» — уран hайхан (США). Забhартань нин.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Футболой шэнжэлэл. 10.05—«В дебрях, где реки бегут»— уран hайханай фильм. 11.30 — Эрдэм дэлгэрүүлгэн кино. 16.35— Баримтата фильм. 17.25—Франциин үхибүүд дуулаха. 18.00—«Объектив». 18.30— Пианистнуудай бүхэроссин VIII конкурс. 19.15 —Мультфильмнүүд. 19.40—Кооператорнуудай бүхэсоюзна съезд: шидхэгдэхэ асуудалнууд ба бодомжонууд. 20.10 —Футболой шэнжэлэл. 20.40 — А. Борин. «Приговор»— теле—зүжэг. 22.00—Время. 22.35—Пхеньяндахи Залуушуул болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн XIII фестивалиин дневник 00.20 —«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15— «Кремль». «Москвагай түүхэ» гэhэн циклhээ фильм. 9.45— Арфын шэдитэ абяан. 10.10—Мультфильмнүүд. 10.25—Арадай инструментнүүдэй абяанууд. 10.55— Итальян хэлэн. 11.25—«Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 12.00—«Энэнь дэлхэйн хүнүүдэй hанаае зобооно». 12.15— «Имя ему — Киев», «Кяхта»— баримтата фильмүүд. 13.00— «Школа»—3 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. «Беглец». 14.00—«Советскэ Союзда алба хэнэб». 15.00— «Портрет жены художника» —уран hайханай фильм. **Улаан-Удэ.** 16.25—Дамжуулгануудай программа. 16.30— «Нюусаар дуугаа үгэлгэ» — киноочерк. 16.50—Зүүн-Казахстанай Джамбулай нэрэмжэтэ областной концерт. 10.40—Баримтата фильм. 10.55—Француз хэлэн. 11.55— «Харгын аюулгүй байдалай түлөө». 12.00—Шэнэ hонин. 12.10—Виолончелеэр наадаха. 12.20—Ритмическэ гимнастика. 13.05 — Эстрадна дамжуулга. 13.20—«Школа» — 3 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи сери. «Чубук». 14.25—Ф. Шопенэй захёолнууд. 14.55— «Время не ждет»—уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. **Улаан-Удэ.** 17.30—Монгол артистнуудай концерт. 18.00— «Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». 18.45—Дулин баг туутай хүнүүдтэ 19.10—Байгал . 19.30 металлургическа үй нэрижуулгын асуудал хареа зэмууд. 20.1 (буряадаар). 20.25— нууд. Москва 20.45— нойрсогты, багашуул —«СССР-эй Верховно сесси дээрэ». 22.0 22.35—«Время не жде hайханай фильм. 2-д 23.45—«С. Чокмсфоров та фильм. 00.35—Ш кин.

СРЕДА 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Футбол. СССР-эй чемпионат. «Днепр»—«Динамо» (Киев) 11.30—«Дэлхэйе тойрон». 12.30—Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «hолонго» гэhэн улаасхоорондын VIII фестиваль. «Уянгата дуун». (Монгол). 16.20—«Заповедный холм»—үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 17.25—Баримтата фильм. 17.55—Болгар дуу, хатарай концерт. 18.30—Дэбжэлтэ, мэдээсэл, соносхол. 19.15 — Хакасида фольклорно hайндэр. 19.45—«Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 20.00— Футболоор СССР-эй чемпионат. «Днепр»—«Динамо» «Киев». 22.00—Время. 22.35—«Резонанс». Политическэ шэнжэлэгшэ Ф. Сейфуль-Мулюков дамжуулгые хүтэлхэ. 00.05— «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 00.20—Фестивальнуудай конкурснууд, концертнүүд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—В Пушкинской Москве». «Москвагай түүхэ». циклhээ фильм. 9.45— Мультфильмнүүд. 10.15—Бальна хатарай «Лотос» гэhэн арадай ансамбль. 10.55, 12.30— Немец хэлэн. 11.25—СССР-эй МВД-гэй дотоодын сэрэгүүдэй духовой оркестрнүүдэй концерт. 12.00—Шэнэ hонин. 12.10—«На Кара-Кум реке»— баримтата фильм. 12.50— Школа» 3 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. «Запевала». 13.55—П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ улаасхоорондын VIII конкурсын лауреадуудай концерт. 15.00—«Время не ждет»— уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 17.25—Фольклорно нуудай гала-концерт. Герой-маргэн буудаг жиев үбгэн аба тухай Цырендашиев хөөрэлэ Байгал. 19.20—«Зүүн —киножурнал. 19.50 нютаг» (буряадаар). Соносхолнууд. Москв «Амгалан нойрсогты шуул!» 21.00—СССР хово Советэй сесси 22.00—Время . 22.35 солдат Швейк»— ура най фильм. (ЧССР).

ЧЕТВЕРГ, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Сен-Жюст и сила обстоятельств»—уран hайханай фильм. 1-дэхи сери (Франци). 11.05 — Мультфильмнүүд. 11.45—«Москва—Париж 1900-1930 онууд» гэhэн выставкэ. 17.35 — Д. Шостаковичой бүтээлнүүд. 18.15—«16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 19.00 — Молдавиин партийна организациин хүдэлмэриин дүй дүршэлhөө. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Баримтата фильм. 20.30—«Сен-Жюст и сила обстоятельств»—уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.35—Шатануудд. 00.05—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 00.20—Эстрадна дуунай «Хүнүүд ба далай» гэhэн улаасхоорондын фестиваль. (ГДР).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Медицинын түүхэ тухай фильм. 9.45—Мультфильм. 10.15——Хатлоной аялга дуунууд. 10.55, 12.30—Испан хэлэн. 11.25— Арендээ подряд тухай баримтата фильм. 12.00 — Шэнэ hонин. 12.10 — Баримтата фильм. 13.00—«Подарок» — үхибүүдтэ фильм. 14.10—Э. Казакевич тухай. 15.00 — «Еравый солдат Швейк» — уран hайханай фильм. **Улаан-Удэ.** 16.40 —Киножурнал. 16.50 —«Полярный мост» та фильм. 17.50—Ул дын шэнжэлэл (б 18.05 — «Эхэ нютаг даар). 19.00—Байгал. Хун. Шажан. Мүнөө 20.10 — Байгал (б 20.35 — Соносхолнуу ВА. 20.45—«Амгалан ты, багашуул!» 21.00 Верховно Советэй с рэ. 22.00—Время. 22 ни травы» — уран фильм. 1-дэхи сери Шэнэ hонин.

ПЯТНИЦА, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Сен-Жюст и сила обстоятельств»—уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 11.05—Франциин үхибүүд дуулаха. 11.40—«Москва—Париж. 1900—1930 онууд» гэhэн выставкэ. 12.30 —« Шатануудд». 16.30 — «Гимнасты из Владимира» — баримтата фильм. 17.00 — Фильм-концерт. 17.20 — «Дом на памятнике» — баримтата фильм. 17.40—«Эрдэм ухаан: теори, туршалга, бодото байдал». 18.25—«Үйгурай угалза хэзнүүд». 18.45—Мультфильм. 19.15 — Интерсигнал. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Концерт. 20.30 — «Сен-Жюст и сила обстоятельств» — уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.35—Франциин телевиденин программа. 23.35— Хүгжэмтэ дамжуулга. 23.55— Хараа бодол.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Би саадуудые маттан дуулахаб». 9.35— Мультфильм. 10.05 — Эхилжэ байгаа спортсменүүдтэ чемпионуудай зүбшэл заабари». 10.50—А. Вивальди. Оркестрэй хамта скрипкэ дээрэ гүйсэдхэгдэхэ концерт. 11.00, 12.25 —Англи хэлэн. 11.30— «Арадай уран бэлигэ. 12.00—Шэнэ hонин. 12.10—«Амарай аха дүүнэр»—шарманкаар наадагшад». 12.55—«Белая роза бессмертия»—үхибүүдтэ фильм. 14.00 —Ритмическэ гимнастика. 14.30 —Альтаар наадаха. 14.55 — «Корни травы»—уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. **Улаан-Удэ.** 16.10 —Киноочерк. 16.30 — РСФСР-эй габьяа В. Манкетовэй тур жэлэй ойдо «Пора таев снежника» — уран фильм. 18.15—Концер рамма. 18.45—Буряа hонинууд. 19.45—«Ура ша ба үе саг». Пр Карнышев. МОСКВА. «Амгалан нойрсогты шуул!» 21.00 — СССР хово Советэй сесси 22.00—Время. 22.35 травы»—уран hайхан 2-дохи сери. 23.40 та фильм. 23.50—Уд церт. 00.20—Шэнэ h

СУББОТО, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Манай саад». 10.05 — Фильм-концерт. 10.35 — Мультфильмнүүд. 10.45—«Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 11.45 — «Расписание на завтра» — уран hайханай фильм. 13.10— «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 13.25 — Концерт. 13.50 — Социалис оронуудта. 14.20 — Украинын киноискусство. 15.50 — Россин цыгануудай дуунууд. 16.30—Баримтата фильм. 16.55—«Ан амитадай аймагта». 17.55 — Мультфильм. 18.10— Останкинадахи концертнэ студида уран зохёолшо А. Битовтэй уулзалга. 19.25—Улаасхоорондын шэнжэлэл. 20.25 — В. Шукшинай фильмүүд болон рольнууд. «Два Федора» — уран hайханай фильм. 22.00— Время. 22.35—Телевизор харагшадай анхаралда. 22.55—«Дуун-89». 00.05—Залуушуулай телефельетон.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Худөөгэй ажал хэрэгүүд. 10.15—«Корни травы»—уран hайханай фильм (2-дохи сери). 11.20—«Рыцари Медео» — баримтата фильм. 11.30 — Шэнэ hонин. 11.40 — Уран зураша байха хуби заяан. 12.30 — Е. Кисинэй концерт. 13.10—«Үе саг ба өөр тухайгаа». В. Маяковский. 13.30 — Шэнэ hонин. 14.40—НБА-гай мэргэжэлтэ баскетболистнуудай дунда США-гай чемпионат. 14.40—Сиэтлдэ командировкоор ошолго. 15.40 — «Крепыш» — уран hайханай фильм. 17.10—«Опереттын артист». РСФСР-эй габьяата артист Н. Рубан. 17.55 —«16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 18.40—Мах баевай театр. 19.15— та фильм. 19.25— габьяата артист Бор лаев дуулаха. 20.00 атлетикэ. СССР-эй б эй суглуулагдамал нуудай матч. 20.30 дамжуулга. 20.45 — нойрсогты, багашуул СССР-эй Верховно сесси дээрэ. 22.0 22.35—«П» тэмдэгтэ дамжуулга.

ВОСКРЕСЕНИ, 16
МЕТАЛЛУРГИН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.50—«Спортлотогой» тираж. 10.05—Үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 11.00—«Советскэ Союзда алба хэнэбі». 12.00—«Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.30 — «Аяншалагшадай клуб». 13.30—Хүүгэдэй мэдээсэлэй-публицистическэ дамжуулга. 15.00—«Хүгжэмтэ киноск». 15.30—«Элүүр энхэ байлга». 16.15 — «Хараа бодол». 17.15 — Мультфильм. 17.25 — Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «hолонго» гэhэн улаасхоорондын VIII фестиваль. 18.00—«Худөөгэй ажал хэрэгүүд. 19.00—Улаасхоорондын шэнжэлэл. 19.45—Воскресениин киноэл. Мультфильм. «Нон-стоп»—Баримта 20.45—«Неисправимы уран hайханай фильм Время. 22.35—Амар тор! 22.50—Залуу коллективүүдэй зохе рэлгэнүүд тухай. 23. эй hүни».

Кино, театрнуудта

ДРАМТЕАТР КРАСНОЗНАМЕННОГО ТИХООКЕАНСКОГО ФЛОТА (в помещении Русского театра драмы)
ЗА ЗАСЛУГИ — в 19-30. Завтра — СРОК ПРОЖИВАНИЯ ОКОНЧЕН — в 19-30.

«ДРУЖБА»
Мультфильмы — в 10, Раз, два —Горе не беда — в 11-40, 13-30, Крокодил Данди II (2 серии) —в 15, 18, 21.

«РОДИНА»
Клад на дне озера — в 10, Сумасшедшие на стадионе, «Шарло» в Испании — в 12, 15, 18, 21.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — Болезнь любви (2 серии) — в 9-30, 12-10, 14-50, 18-30, 21-10. Зеленый зал —декада советско-монгольской дружбы, Кочуем к вам — в 17-20, Роман с камнем — в 9-40, 13-30, 21-10, Сумасшедшие на стадионе —в 11-40, 15-30, 19-20.

«ЭРДЭМ»
Приключения Спаса и Нели— в 9-40, 11, 12-30, 14, Сила любви (2 серии) — в 15-30, 18-10, 20-50.

«ОКТЯБРЬ»
Девочка ищет отца — в 9-30, Возвращение к свободе —в 11-10, Крокодил Данди II (2 серии)—в 12-50, 15-20, 18-10, 20-40. Малый зал — Особая зона, Уроки истории — в 11, 16 30.

«ВОСТОК»
Воспоминание о старом Пекине— в 13-30, Мужчина и женщина двадцать лет спустя —в 15, 18, 21.

«БАЙКАЛ»
Ловушка для кошек — в 16-30, Коршуны добычей не делятся (2 серии) — в 18, 20-30.

«ЗЕЛЕНЫЙ»
ПОЕЗД ВНЕ РАСПИСАНИЯ — в 20.

ВИДЕОЗАЛ «ЛУЧ»
Белое солнце пустыни — в 18, 22, Осознание (2 серии) — в 19-40.

ВИДЕОТЕКА (ул. Иванова, 19)
ОГРАБЛЕНИЕ ПО...— в 11, ПРОЩАЙ, ШПАНА ЗАМОСКВОРЕЦКАЯ — в 12-30, ИРОНИЯ СУДЬБЫ, ИЛИ С ЛЕГКИМ ПАРОМ! (1 серия) — в 14-20, 2 серия—в 16, ФИЛИАЛ — в 18.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номертo

Румыниин ниислэл хотодо нэгэдэhэн зүблөөн, СССР-эй Верховно Советэй сессиин июлиин 7-до болоhон заседани дээрэhээ бэшэгдэhэн ТАСС-ай материалнууд газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаhанай нэлтэ дээрэ нитэлэгдэбэ.

Мүнөөдэр — Загаhашанай үдэр. «Байгал далайн үнэтэ баялигуудай нэгэн — омоли» гэжэ гаршагтай Болдогоевой статья номерто байха.

«БАМ-ай барилгын шиидхэгдэгүй асуудалнууд» гэhэн ниитэ гаршаг доро баригдажа байгаа Молодежный наржуулгын комбинатын ректор В. Соктоев гэhэн хөөрэлдөөн хөдохи хуудаhанда.

Журналист Э. Д шэhэн «hайн хүнэ hаруул» гэжэ гар тья «Интернацион най ажабайдалда шаг доро байха.

«Шэнэ онол арг гэнөөр хэрэглэхэ» доро журналист В республикын худал ней министр Г. С үнгэргэлэн хөөрэлдаа.

Редакто
Р. Б. ГАР

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95. собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, Северобайкальск—35-73, п. Хоринск— 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35 Н-03473. Заказ № 158. Индекс 04613.